

Investeringseffektiviteten i svenska lantbruksföretag

– en fallstudie

Investment efficiency in Swedish agriculture corporations – a case study

Mårten Borell & Oskar Jansson

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Lantmästare - kandidatprogram

Alnarp 2020

Investerings effektiviteten i svenska lantbruksföretag -en fallstudie

Investment efficiency in Swedish agriculture corporations – a case study

Mårten Borell, Oskar Jansson

Handledare: Jan Larsson, SLU, institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi
Bitr. handledare: Ove Karlsson, SLU, institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi
Examinator: Mats Gyllin, SLU, institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Omfattning: 15hp
Nivå och fördjupning: G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi, G2E – Lantmästare - kandidatprogram
Kurskod: EX0883
Program/utbildning: Lantmästare kandidatprogram
Kursansvarig inst.: Arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2020

Nyckelord: Kassaflöde, investering, amortering, banklån, eget kapital, soliditet, Vinstmarginal, cash flow statement, avskrivning, rörelsekapital. Rt,

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Mer information om publicering och arkivering går att hitta här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Ett Lantbruksföretag som vill investera eller konsolidera kräver olika strategier för hur de skall gå till väga när de placerar sitt resultat. Men hur ser företagarnas strategier ut för hur de placerar sitt resultat från verksamheten? Studien syftar till att undersöka hur företagare resonerar kring sina placeringar av resultat från verksamheten och hur väl deras tänkta strategi stämmer överens med vad som skett i företagets ekonomi under en 10 års period. För att undersöka detta har studien använt sig av både intervjuer och kassaflödesanalyser. Kassaflödesanalys har genomförts på varje år som är med i analysen för att sedan kunna sammanställa dessa till olika nyckeltal som visar utvecklingen på företagen och effekterna av hur resultatet har placerats. Intervjuerna syftar till att undersöka hur företagarna själva uppfattar att de har placerat sina resultat och sedan att efter analysen presenterats reflektera hur pass väl de själva har följt sin tänkta strategi. Att ha en strategi och följa den är en viktig faktor för att kunna utvärdera och utveckla sitt agerande. Studiens resultat visar på att lantbruksföretag har en tendens att tappa produktivitet vid expansion av verksamheten. Alla företagare som studien har berört har haft en god uppfattning om hur de valt att placera sina resultat. De har däremot haft en betydligt mer varierande uppfattning om hur effektiva eller ineffektiva deras placeringar varit.

Nyckelord: Kassaflöde, investering, amortering, banklån, eget kapital, soliditet, Vinstmarginal, avskrivning, rörelsekapital, Rt, effektivitet, produktivitet.

Abstract

A farm business that wants to invest or consolidate need different strategies for how they are going to place the profits from their business. But what does the business owners' strategies for placement of their profits look like? The study aims to investigate how farm business owners' reason when they place their profits from the business and how well their strategies coincide with how they have placed their profits during the last 10 years. In order to investigate this the study have used both interviews and cash flow analysis. A cash flow analysis has been done on each year of the 10 years of bookkeeping that has been provided, after that the data has been compiled into various key ratios that show the businesses different development, and the effects of the choice of placement for the profits. The interviews has been performed in order to try and see if there are any differences in how the owners perceive how they have placed their profits and how they actually have placed them. To have a strategy for how to place your profits is key to being able to evaluate and improve on your strategy. The study has concluded that farm businesses have a tendency to lose some productivity when expanding their business. All the farm business owners that has been included in this study has good knowledge on how they have placed their profits. They did on the other hand not have as good knowledge of how effective or noneffective their placements have been.

Keywords: Cash flow statement, cash flow analysis, productivity, investment, amortization, bank loan, solidity, profit margin, depreciation, return on capital.

Förord

Lantmästare – kandidatprogrammet är ett 3-årigt program med akademisk examen vid SLU Alnarp. För att erhålla en examen krävs genomförande av en vetenskaplig uppsats motsvarande 15 hp.

Vi vill börja med att tacka vår handledare Jan och biträdande handledare Ove. De har bistått med en ofantlig mängd kunskap, erfarenhet och tålamod. De har försummat många sena kvällar med att på ett pedagogiskt sätt förklara saker och ting för två studenter som suttit som frågetecken.

Vi vill också tacka våra fallföretag som ställt upp med både bokslutsmaterial och tid för intervjuer. Detta trots många tjatande samtal mitt under pågående vallskörd.

Ett tack också till vår vän Daniel som sett till att vi har haft ett ordentligt näringsintag under många sena kvällar under arbetets gång.

Mårten Borell & Oskar Jansson

Alnarp juni 2020

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	9
Figurförteckning.....	10
Förkortnings- och ordlista	11
1. Inledning.....	13
1.1. Bakgrund.....	13
1.2. Syfte	14
1.3. Frågeställning	14
1.4. Avgränsningar.....	14
2. Teoretiskt ramverk	15
2.1. Intervjuer	15
2.2. Kassaflödesanalys	16
2.2.1. Den sektorsindelade kassaflödesanalysen.....	16
2.2.2. Indirekt eller direkt metod.....	17
2.2.3. Att tolka ett kassaflöde	18
2.3. Övriga nyckeltal	19
2.3.1. Soliditet.....	20
2.3.2. Räntabilitet på Totalt Kapital	20
2.3.3. Vinstmarginal.....	21
2.3.4. RFAA / omsättning	21
2.3.5. Avskrivning / omsättning	21
3. Metod	22
3.1. Företagsbeskrivning och anonymisering	22
3.2. Kassaflödesanalysen	23
3.3. Intervjuer	25
4. Resultat.....	26
4.1. Företag 1.....	26
4.1.1. Intervju.....	26
4.1.2. Analys.....	26
4.2. Företag 2.....	29
4.2.1. Intervju.....	30
4.2.2. Analys.....	30
4.3. Företag 3.....	33
4.3.1. Intervju.....	33
4.3.2. Analysen.....	34
5. Diskussion.....	38
5.1. Diskussion företag 1	38
5.2. Diskussion företag 2	39
5.3. Diskussion företag 3	39
5.4. Slutdiskussion	40

6.	Slutsats	42
6.1.	Slutsats	42
6.2.	Förslag till vidare studier	42
7.	Referenser	43
7.1.	Publicerat material	43
7.2.	Ej publicerat material	44
8.	Bilagor	45
8.1.	Kort resultaträkning företag 1	45
8.2.	Kassaflöde företag 1	46
8.3.	Kort balansräkning företag 1	47
8.4.	Tabellsammanställning företag 1	48
8.5.	Kort resultaträkning företag 2	49
8.6.	Kassaflöde företag 2	50
8.7.	Kort balansräkning företag 2	51
8.8.	Tabellsammanställning företag 2	52
8.9.	Kort resultaträkning företag 3	53
8.10.	Kassaflöde företag 3	54
8.11.	Kort balansräkning företag 3	55
8.12.	Tabellsammanställning företag 3	56
8.12.1.	Sammanfattning	57
8.12.2.	Transkribering	57

Tabellförteckning

Tabell 1. Uppställning av ovan nämnda formler i en placeringstabell	24
Tabell 2. Placeringstabell, företag 1	27
Tabell 3. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen, företag 1	27
Tabell 4. Soliditet baserat på bokförda värden, företag 1	28
Tabell 5. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen för företag 2	30
Tabell 6. Placeringstabell företag 2	31
Tabell 7. Soliditet baserad på bokförda värden, företag 2	31
Tabell 8. Placeringstabell, företag 3	34
Tabell 9. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen, företag 3	35
Tabell 10. Soliditet, företag 3	36

Figurförteckning

Figur 1. Den sektorsindelade kassaflödesanalysen. Egen bearbetning av Blomqvist & Leonardz (1998)	16
Figur 2. Kassaflöde enligt indirekt metod. Bengtsson (2011)	17
Figur 3. Kassaflöde enligt direkt metod. Bengtsson (2011)	18
Figur 4. Val av uppställning för kassaflödesanalys	23
Figur 5. Diagram över investeringsstrategins effektivitet, företag 1	28
Figur 6. Diagram över företag 1:s omsättnings-, kassaflödes- och investeringsutveckling	29
Figur 7. Diagram över investeringsstrategin effektivitet, företag 2.....	32
Figur 8. Diagram över företag 2:s omsättnings-, kassaflödes och investeringsutveckling	33
Figur 9. Diagram över investeringsstrategin effektivitet, företag 3.....	36
Figur 10. Diagram över företag 3:s omsättnings-, kassaflödes- och investeringsutveckling	37

Förkortnings- och ordlista

AB	Aktiebolag
EBIT	Resultat före ränta och skatt
EF	Enskild firma
HB	Handelsbolag
Konsolidering	Att höja soliditeten
Reinvestering	Investera för att behålla skicket på en tillgång
RFAA	Resultat före avskrivning och arrende

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Idén till arbetet härstammar från Seger, D och Lins, D (1986) rapport som handlar om kassa vs periodisering av en lantbruksverksamhets resultat. Till skillnad från den rapporten som fokuserar på hantering av överblivna likvider kommer detta arbete att undersöka vad svenska lantbrukare lägger resultatet från sina företag på. Väljer de att investera i företaget, plocka ut mer pengar eller att öka det egna kapitalet? För att göra detta kommer arbetet att använda sig av 3 fallföretag där kassaflödet kommer att analyseras 10 år bakåt för att se hur företagen har placerat sitt resultat.

Analysen kommer att kombineras med en intervju av företagarna före och efter analysen presenterats, för att undersöka om de har följt sin strategi eller om de omedvetet har placerat resultatet på andra sätt.

Att öka det egna kapitalet är ett sätt att minska sin risk för att fluktuationer på företagets marknad, avkastning eller produktion påverkar likviditeten. Exempelvis som torkan 2018 då många företagare blev varse om hur vädret är en högst påverkande faktor för den svenska livsmedelsproduktionen. Svenskt lantbruks inkomstbortfall uppnådde hela 6,2 miljarder sek (Näringsdepartementet, 2019).

Att reinvestera resultatet i företaget är ett sätt att underhålla den produktion som bedrivs idag. Det kan vara i form av investeringar i inventarier, uppförande av nya ekonomibyggnader. Genom att göra detta kommer företaget att upprätthålla marknadsvärdet på tillgångarna.

Dessa olika sätt att använda företagets resultat påverkar den ekonomiska situationen. Genom att undersöka vad företagare lägger sitt resultat på kommer de olika strategierna för hur det används synliggöras. Hur effektiva har placeringarna varit? Detta är en högst relevant fråga som svarar på mer än vart företagaren har placerat sitt resultat.

1.2. Syfte

Studiens syfte är att studera hur lantbruksföretagare resonerar kring placering av resultatet från sin drift samt hur det faktiskt har placerats. Studien kommer även att undersöka placeringarnas effekt på företagets ekonomiska situation.

1.3. Frågeställning

- Hur placerar företagarna sitt resultat, väljer de att konsolidera eller investera resultatet?
- Har placeringarna stärkt företagets ekonomiska situation?
- Hur upplever företagarna att resultatet har använts?

1.4. Avgränsningar

Studien kommer avgränsas till 3 fallföretag med minst 10 års bokslut samt endast innefatta det företag som driften bedrivs inom.

2. Teoretiskt ramverk

2.1. Intervjuer

För att utforma en intervju finns det tre olika huvudprinciper. Dessa är ostrukturerad, halvstrukturerad eller strukturerad. De fyller olika syften.

Den ostrukturerade innebär att det inte föreligger något manus. Materialet blir rikt på information men erbjuder inte möjligheter till upprepning. Data som samlas in tolkas som kvalitativ och djup. Det föreligger en risk för att intervjun tappar den röda tråden och svaren blir svåranalyserade och oanvändbara (Preece, Sharp & Rogers, 2015).

Den halvstrukturerade intervjun använder sig av ett manus men följer upp sidospår och oväntade vändningar. Denna ger en balans mellan utförlighet och upprepning. Intervjun kan spåra ur från den röda tråden en stund, men den hittar snart tillbaka igen. Den ger en möjlighet för mer kvantitativa studier men med relativt bibehållen kvalitet (Preece, Sharp & Rogers, 2015).

Den strukturerade intervjuformen kan enkelt förklaras som en muntlig enkät. Den ger möjlighet till kvantitativ upprepning, men ger enkla och utvecklade svar. Den kommer dock aldrig kunna nå upp i de kvantitativa mått som en enkät erbjuder. (Preece, Sharp & Rogers, 2015).

En viktig aspekt att tänka på är de forskningsetiska principerna. Speciellt vid datainsamling från allmänheten. Dessa kan sammanfattas i fyra huvudkrav. Det första kravet talar om Informationskravet. Det handlar om att forskaren måste informera uppgiftslämnarna om vilket syfte de fyller för projektet, att det är frivilligt och undersökningsdeltagaren alltid har rätt att avbryta studien. (Vetenskapsrådet, u.å)

Det andra kravet är Samtyckeskravet. Det går ut på att forskaren får undersökningsdeltagarens samtycke. Om undersökningsdeltagaren är 15 år eller under behövs målsmans samtycke. (Vetenskapsrådet, u.å)

Det tredje kravet är Konfidentialitetskravet. Det handlar om att forskaren har tystnadsplikt och hur lagring av personuppgifter ska ske. (Vetenskapsrådet, u.å)

Det fjärde, och sista kravet är Nyttjandekravet. Det säger att uppgifter om enskild enbart får användas till studien. De får inte utlämnas för kommersiellt syfte. (Vetenskapsrådet, u.å)

2.2. Kassaflödesanalys

En kassaflödesanalys visar flödet av likvida medel och hur de rör sig inom företaget. Kassaflödesanalysen är ett viktigt verktyg för att kunna bedöma och genomföra dagliga investeringar och betalningar (Asch & Kaye, 1996). Ett kassaflöde kan, på ett enkelt sätt, definieras som Inbetalningar – Utbetalningar = Förändring av likvida medel (Falkman et al., 1998).

2.2.1. Den sektorsindelade kassaflödesanalysen

Enligt FASB (1987) ska företag använda sig av den sektorsindelade kassaflödesanalysen. Den är indelad i olika sektioner och visar på organisationens olika aktiviteter. De aktiviteterna är drift, finansiering och investering. Genom denna metod kan företagen isolera in- och utflöden till specifika delar av verksamheten (Kenton, 2019). Figur 1 förtydligar upplägget. Hertenstein & McKinnon (1997) beskriver de tre delarna enligt följande. Det är driftsektorn som är den som borde läggas störst vikt vid då det är i denna som företaget genererar pengar och använder pengar genom sin huvudproduktion. Den andra delen av kassaflödesanalysen är investeringssektorn. Där syns kassaflöden som tillhör köp och försäljning av byggnader och maskiner som är långsiktiga tillgångar. Den tredje delen är finansieringssektorn där alla kassaflöden som är associerade med finansiering utifrån är hanterade, till exempel banklån. Vidare säger Hertenstein & McKinnon (1997) att det finns några undantag från detta. Ränta hanteras som utflöde från driftsektorn och aktieutdelningar hanteras som utflöde från finansieringssektorn.

Figur 1. Den sektorsindelade kassaflödesanalysen. Egen bearbetning av Blomqvist & Leonardz (1998)

2.2.2. Indirekt eller direkt metod

De två olika metoder som finns för att skapa en kassaflödesanalys är indirekt eller direkt metod. De kommer båda fram till liknande kassaflöde men har olika infallsvinklar på hur det räknas fram.

Den indirekta metoden som förespråkas i Sverige använder sig av ökning och minskningar av likvida medel och där utgår analysen från resultat och balansräkningen. Det som görs med dessa är att de rekonstrueras för att plocka bort de poster som inte påverkar kassaflödet direkt till exempel bokslutsdispositioner (Bengtsson, 2011), se figur 2.

Kassaflödesanalys enligt indirekt metod

DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN

<i>Resultat efter finansiella poster</i>	<i>x</i>
<i>Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet</i>	<i>x</i>
<i>Betald skatt</i>	<i>x</i>
<i>Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapitalet</i>	<i>x</i>
<i>Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital</i>	
<i>Ökning/ Minskning av varulager</i>	<i>x</i>
<i>Ökning/ Minskning av fordringar</i>	<i>x</i>
<i>Ökning/ Minskning av leverantörsskulder</i>	<i>x</i>
<i>Kassaflöde från den löpande verksamheten</i>	<i>x</i>

INVESTERINGSVERKSAMHETEN

<i>Förvärv av dotterföretag</i>	<i>x</i>
<i>Förvärv av materiella anläggningstillgångar</i>	<i>x</i>
<i>Försäljning av inventarier</i>	<i>x</i>
<i>Kassaflöde från investeringsverksamheten</i>	<i>x</i>

FINANSIERINGSVERKSAMHETEN

<i>Nyemission</i>	<i>x</i>
<i>Upptagna lån</i>	<i>x</i>
<i>Amortering av skuld</i>	<i>x</i>
<i>Utbetald utdelning</i>	<i>x</i>
<i>Kassaflöde från finansieringsverksamheten</i>	<i>x</i>

<i>Årets kassaflöde</i>	<i>x</i>
--------------------------------	-----------------

Figur 2. Kassaflöde enligt indirekt metod. Bengtsson (2011)

Vid direkt metod används inte resultaträkningen utan då utgår analysen direkt ifrån inbetalningar och utbetalningar från den löpande verksamheten före betalda räntor och inkomstskatter. Detta gör att denna metod visar på hur en minskning av kundfordringar direkt påverkar kassan, detta kan jämföras med redovisning enligt kontantmetoden (Adolphson, 1998), se figur 3.

Kassaflödesanalys enligt direkt metod

DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Inbetalningar från kunder		x
Utbetalningar till leverantörer och anställda	-x	
Kassaflöde från den löpande verksamheten före betalda räntor och inkomstskatter	x	
Erbållen ränta		x
Erlagd ränta		-x
Betald inkomstskatt		-x
Kassaflöde från den löpande verksamheten	x	
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Förvärv av dotterföretag		-x
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-x	
Försäljning av inventarier		x
Kassaflöde från investeringsverksamheten	x	
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		
Nyemission		x
Upptagna lån		x
Amortering av skuld		-x
Utbetald utdelning		-x
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	x	
Årets kassaflöde		x

Figur 3. Kassaflöde enligt direkt metod. Bengtsson (2011)

2.2.3. Att tolka ett kassaflöde

För att tolka ett kassaflöde finns flera principer att förhålla sig till. Att ha ett högt "årets kassaflöde" innebär inte nödvändigtvis att verksamheten har presterat bra. Företaget kan kämpa med att generera likvider och en snabb lösning på detta kan vara att sälja av tillgångar, vilket istället för att utveckla företaget snarare nedrustar det. (ACCA, u.å.).

En viktig punkt i kassaflödesanalysen är kassaflöde från driften. Det är, som nämnts tidigare, likvider som kommer från kärnverksamheten. Om kassaflöde från driften är återkommande negativt klarar alltså inte verksamheten att bära den dagliga driften. I kassaflöde från driften ingår även poster med förändring av rörelsekapitalet. Det gäller att inte öka fordringar och lager för mycket under ett år då det påverkar kassaflödet negativt. Samtidigt ska inte sänkningar i fordringar och lager ses som poster som på en längre sikt ska öka kassaflödet. Det är också enkelt för företaget att låta bli att betala en stor faktura. På så sätt ökar man de kortfristiga skulderna och frigör likvider för året, men detta är inte ett hållbart sätt att höja kassaflödet. (ACCA, u.å.).

Försäljning av tillgångar är positivt om det innebär att de byts ut. Att sälja tillgångar för att senare hyra tillbaka dem gör den ekonomiska situationen svagare. Bankerna blir dessutom mindre benägna att bevilja krediter eftersom tillgångar som kan användas som säkerhet minskar. Köp eller försäljning av tillgångar är ofta sporadiska och framgår bara i kassaflödesanalysen under det aktuella året, men de

finansiella kostnaderna kommer att påverka kassaflödet under en längre tid. (ACCA, u.å).

Det är optimalt att finansiera investeringar med likvider från driftens kassaflöde eftersom det tyder på att driften genererar betydande nivåer av överskottslikvider. Att använda långfristiga skulder är bra för långsiktiga investeringar. Det är dock viktigt att tänka på att kostnader för räntor kommer att påverka kassaflödet i olika omfattning under hela skuldens amorteringstid. Nyemission av aktier ökar kassaflödet utan att höja kostnader för ränta eller påverka finansieringsinstitutens vilja att låna ut krediter. Det kan dock resultera i krav på högre aktieutdelningar i framtiden. (ACCA, u.å).

Det finns vissa användbara nyckeltal när det kommer till att analysera kassaflöden. Det ena är självfinansieringsgrad. För att räkna ut självfinansieringsgraden ska kassaflöde driftsektorn divideras med kassaflöde investeringssektorn. Nyckeltalet svarar på hur stor del av nyinvesteringen som är finansierat från kärnverksamheten. Det andra användbara nyckeltalet utdelningstäckning. Detta nyckeltal talar om skillnaden mellan summa kassaflöde och aktieutdelningen. Det beräknas genom summa kassaflöde dividerat med posten för utdelning. (Adolphson, 1998). Stora bolag uppfinner ofta egna nyckeltal för att utvärdera sina kassaflödesanalyser (Bengtsson, 2000).

För byggnader ska amorteringen vara lika med avskrivningen. Eftersom byggnader är en långsiktig investering görs inte reinvesteringar på samma sätt som för inventarier. Där borde företagaren istället satsa på att amortera skulden i avskrivningstakten för att inte vara skuldsatt över tillgångsvärdet. (Skargren, 2020).

För inventarier och maskiner gäller följande formel för att beräkna vad som är en rimlig investering och amortering.

$$\text{Amortering} + \text{Investering} \geq \text{Avskrivning}$$

$$\text{Amortering} \geq \text{Avskrivning} * 0,8$$

Formeln förklarar att summan av amortering och investering borde vara lika med eller mer än summan för avskrivning. Detta säger att amortering på inventarier ska vara minst 80 % av summan för avskrivning. Den påtalar också att gränsen för reinvestering går vid 20 % av värdet på avskrivningen. Investerar företagaren mer än 20 % av avskrivningen borde det alltså ses som investering istället för reinvestering. (Skargren, 2020).

2.3. Övriga nyckeltal

För att ställa kassaflödet i relation kan nyckeltal baserade på bokslutet vara nödvändiga.

2.3.1. Soliditet

Soliditet är måttet på hur mycket av företagets tillgångar som ägs av företaget självt. Tillgångarna kan som regel finansieras på tre olika sätt. Långfristiga skulder, kortfristiga skulder eller eget kapital. Långfristiga skulder är skulder som löper under längre perioder och härstammar oftast från banker eller liknande kreditinstitut. Kortfristiga skulder är oftast skulder till leverantörer, Skatteverket samt nästa års amortering på långfristiga skulder. Vissa bokföringsprogram kan även definiera maskinkrediter som kortfristiga skulder. Det egna kapitalet räknas som en skuld till ägaren. Företaget har finansierat en investering själv och räknar med att tillgången ska betala tillbaka investeringen. (Visma, 2020).

Soliditet förklarar förhållandet mellan eget kapital och den totala skulden. Om soliditeten är hög innebär det att det egna kapitalet är stort i förhållande till den totala skulden. Om den är låg är det egna kapitalet lågt i förhållande till den totala skulden. Soliditet kan definieras enligt formeln:

$$\text{Soliditet} = \frac{\text{Eget Kapital} + (\text{Obeskattade reserver} * (\text{AB: 0,78}), (\text{EF, HB: 0,5}))}{\text{Summa tillgångar}}$$

Med (AB: 0,78), (EF, HB: 0,5) avses att de obeskattade reserverna behöver beskattas för att bli tillgängliga. Skattesatsen varierar beroende på vilken företagstyp det är. Värdena i formeln räknar schablonmässigt ut beloppet som blir kvar efter beskattning.

Om soliditeten är hög är företaget mindre utsatt för risker i samband med fluktuationer på sin marknad, finansmarknaden och många fler externa faktorer. Alla data som behövs för att beräkna soliditeten återfinns i ett företags balansräkning. (Ax, Johansson & Kullvén, 2015).

2.3.2. Räntabilitet på Totalt Kapital

Ordet räntabilitet betyder räntebetalningsförmåga. Som namnet beskriver så talar räntabilitet om hur mycket låneränta ett företag klarar av att betala på vissa olika typer av kapital. Räntabilitet på totalt kapital (R_t eller lönsamhet) förklarar hur hög ränta företaget kan bära på hela tillgångsmassan. R_t räknas ut med följande formel:

$$R_t = \frac{EBIT + \text{Finansiella intäkter}}{\text{Summa tillgångar}}$$

$EBIT + \text{Finansiella intäkter}$ används för att alla kostnader som är kopplade till rörelsen är avdragna. EBIT är ett amerikanskt resultatbegrepp. Den svenska översättningen är resultat efter avskrivningar. Räntekostnader tas inte med då syftet med nyckeltalet är att se hur mycket ränta som verksamheten klarar av att betala. (Ax, Johansson & Kullvén, 2015).

2.3.3. Vinstmarginal

Vinstmarginalen ställer företagets resultat mot omsättningen. Vilket resultat som används varierar beroende på syfte, mellan årets resultat och resultat efter finansiella poster. Resultat efter finansiella poster innehåller inga bokslutsdispositioner vars syfte är att flytta resultat mellan år och är därför mer pålitlig för att avgöra årets reella vinstmarginal. Nyckeltalet talar om hur många procent du får över på den totala försäljningen. (Ax, Johansson & Kullén, 2015).

2.3.4. RFAA / omsättning

Resultat före avskrivning och arrende (RFAA) / omsättning, är ett nyckeltal för att mäta produktivitetsförändringen som följer av en investering. RFAA är resultatet där produktionens kostnader är skilda från variablerna avskrivningar och arrende. När resultatet delas med omsättningen ger det en indikation på hur resultatet ligger i förhållande till omsättningen. Visualiseras nyckeltalet i ett linjediagram och kurvan är sjunkande har företaget tappat produktivitet. Om kurvan är stigande innebär det att företaget har ökande produktivitet. (Karlsson, 2019).

2.3.5. Avskrivning / omsättning

Avskrivning / omsättning är ett nyckeltal för att läsa av investeringens omsättningseffektivitet, det vill säga att om investeringen ökar omsättningen i förhållande till dess storlek. Om dessa presenteras i ett linjediagram innebär en sjunkande kurva att omsättningsökningen är större än investeringen vilket tyder på att investeringen har resulterat i en ökad omsättning. (Karlsson, 2019). Om linjen pekar uppåt har avskrivningarna ökat mer än omsättningen. Detta kan härledas till att investeringen har varit för dyr i förhållande till hur mycket mer omsättning den genererar.

3. Metod

För att svara på frågeställningarna har två metoder valts. Först kommer en serie kassaflödesanalyser att upprättas. Dessa är baserade på 10 års bokslut från 3 olika företag. Syftet med kassaflödesanalyserna är att se hur företagen hanterar sina likvida flöden och se var likviderna placeras. Efter analysen kommer en intervju hållas med varje företag där syftet är att se hur deras strategi för användning av resultatet ser ut, och hur det stämmer överens med vad som har hänt.

3.1. Företagsbeskrivning och anonymisering

Eftersom studiens syfte är att undersöka hur lantbruksföretagare använder sina resultat kommer bokslutsmaterial från 3 fallstudiegårdar att samlas in. De tre gårdarna är geografiskt fördelade över södra och mellersta Sverige. De bedriver olika produktioner med skilda förutsättningar. En gård är placerad i Småland och bedriver växtodling och produktion av mjölk. Den andra är belägen i Östergötland och producerar konventionella ägg och bedriver växtodling. Den tredje fallstudiegården är en mjölkproducent, belägen i Halland, med tillhörande växtodling och maskinstation.

Fallföretagen kommer inte att beskrivas mer detaljerat då verksamheterna delar bokslutsmässiga data av känslig karaktär. Företagen kommer därför från och med nu att benämnas som:

Företag 1. Mjölkproducent i Småland

Företag 2. Äggproducent i Östergötland

Företag 3. Mjölkproducent i Halland

Då inget utav fallföretagen bedriver en, för sitt område, unik produktion är anonymiseringen helt tillräckligt genom att inte avslöja namnen.

På grund av studiens omfattning och integriteten av valda företag kommer studien begränsas till att bara omfatta driftsbolagen i de fall som ägande och drift sker i olika bolag.

3.2. Kassaflödesanalysen

Den kassaflödesanalys som utförs på företagen har utformats på följande vis. Den kommer delas upp enligt sektorsindelningen men med vissa justeringar för att skapa ett tydligare resultat för detta arbete. De justeringar som kommer göras är för att anpassa analysen till både enskilda firmor och aktiebolag. En sådan justering kommer vara att i kassaflöde från driftssektorn ligger det en separat post med egna skatter. Denna post innehåller skatten som firman betalar för ägarens privatuttag när det är enskild firma, i aktiebolag innehåller den bolagsskatten. Anledningen till att separera skatten i det privata uttaget är för att tydliggöra vilken summa som företagarna verkligen får ut. I ett aktiebolag beskattas utdelningen privat och kan inte tas upp i företagets kassaflödesanalys. Den summa som företagarna får ut redovisas som en egen post i driftssektorn. Leverantörsskulder kommer att redovisas under kortfristig skuld. Att redovisa posterna på detta vis är för att underlätta arbetets syfte som är att se vad företagarna väljer att göra med sitt resultat. Det kommer att förtydliga ytterligare om det sker investeringar eller om skulder ligger kvar under en längre tid.

Kassaflöde-årslikviditet
Resultat efter finansiella poster
Lagerökning (-), lagerminskning (+)
Kortfristig fordran ökning(-) / minskning(+)
Kortfristig skuld ökning (+) / minskning (-)
Eget uttag
Skatter, egenavgifter (-)
Återläggning avskrivning (+)
Kassaflöde Driftssektorn
Investeringar (-) / försäljning (+) mark, markanl, markinv.
Investeringar (-) / försäljning (+) skog
Investering (-) / försäljning (+) byggnader
Investering (-) / försäljning (+) byggnadsinventarier
Investeringar (-) / försäljning (+) övriga inventarier
Investeringar (-) / försäljning (+) insatser, aktier, övrigt
Kassaflöde Investeringssektorn
Amorteringar banklån, reverser (-)
Amorteringar maskinlån (-)
Upplåning banklån (+)
Upplåning maskinlån (+)
Checkräkningskredit Uttag (+) / återbetalning (-)
Aktieutdelning, återbetalning ägarlån
Nyemission, insättning kapital
Kassaflöde Finansieringssektorn
Summa Kassaflöde
Förändring kassa (buffertkonto)
Kontroll

Figur 4. Val av uppställning för kassaflödesanalys

Kassaflödesanalyserna kommer sedan att ackumuleras till en totalsumma för varje företag. Alternativet var att skapa ett genomsnittsår för att kunna analysera hela perioden. Det stora problemet med medelvärden är att dessa alltid har en standardavvikelse. För att representativt kunna bedöma hela periodens händelser kommer metoden med ackumulerade år att väljas då det reellt svarar på vad som skett under perioden.

För att tolka kassaflödet kommer det användas vissa utvalda nyckeltal, som anses vara bäst lämpade att svara på frågeställningen. Självfinansieringsgraden svarar på hur stor del av Kassaflöde Investeringssektor som kan komma från Kassaflöde Driftsektorn, alltså självgenererade likvider, samt investeringsgraden som svarar till hur stor del av Kassaflöde Driftsektor som behövs för att fylla Kassaflöde Investeringssektor. Syftet med nyckeltalen är att se hur mycket av eventuella investeringar som kan genereras av verksamheten, och därmed öka eller minska konsolideringsgraden.

För att avgöra hur företagaren jobbar med sina tillgångar och skulder, kommer en tabell att skapas. Tabellen är utformad för att passa formeln $\text{Amortering} + \text{Investering} \geq \text{Avskrivning}$ och $\text{Amortering} \geq \text{Avskrivning} * 0,8$ samt $\text{Reinvestering} = \text{Avskrivning} * 0,2$, se figur 5.

Tabell 1. Uppställning av ovan nämnda formler i en placeringstabell

Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Byggnad	15 602 984	0	11 928 969	4 143 812	4 143 812
Mark	11 842 567	0	9 054 013	29 872	29 872
Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Inventarier	12 560 601	1 850 262	6 447 852	7 401 049	9 251 311
Byggnadsinvent	15 297 889	1 307 034	11 695 714	5 228 135	6 535 169
Reell amortering					
	32 678 696				

Tabellen förklarar först vilken tillgångstyp som avses att utvärderas under kategorin Tillgång. Den är uppdelad i två fält eftersom olika tillgångstyper har olika avskrivningstid. Byggnader och markinventarier har lång avskrivningstid och är därför inte nödvändiga att reinvestera i på samma sätt. Inventarier och byggnadsinventarier har kortare avskrivningstid och behöver därför reinvesteras för att bibehållas i skick. Formeln förklarar att en bra reinvesteringsnivå är 20 % av värdet på avskrivningen. Investeringar utöver 20 % av avskrivningen bör därför ses som investeringar för ökad kapacitet eller produktivitet. Detta förtydligas i tabellen under kategorierna investering och max reinvestering. Investering förklarar den verkliga summan som är investerad enligt upprättade kassaflödesanalyser.

Kategorin amortering verklig härstammar från reell amortering. Reell amortering är hämtad från kassaflödesanalysen och avser periodens ackumulerade amorteringsbelopp med hänsyn tagen till de gånger som företagaren uppenbart har lagt om ett lån, dvs amorterat tillbaka ett helt lån för att sedan återta upplåningen igen under andra former, förmodligen hos ett annat kreditinstitut. Den reella amorteringen kommer sedan att fördelas i förhållande till den ackumulerade investeringen för mark, skog, byggnader och byggnadsinventarier. Det kommer inte

tas någon hänsyn till investering i inventarier under reell amortering då dessa är specificerade som maskinlån i kassaflödesanalysen och enkelt kan beräknas. Den minimala amorteringen är satt till 80 % av avskrivningen på inventarier och byggnadsinventarier, och 100 % av avskrivningen på mark, skog och byggnader. Avskrivningen på mark och skog är 0.

3.3. Intervjuer

Intervjuerna kommer att utformas efter den halvstrukturerade metoden. Detta för att intervjun ska gå på djupet angående hur företagaren resonerar och varje tanke ska kunna tas i beaktande. Frågorna kommer att formuleras för att intervjun ska följa den röda tråden.

Varje företag kommer att intervjuas separat. Detta för att skapa en uppfattning om hur de enskilda företagen resonerar kring användandet av resultatet. Intervjun kommer att hållas efter att analyserna är upprättade. Detta för att först kunna analysera hur företagens strategi för användandet av resultatet ser ut, följt av att sedan presentera resultatet från kassaflödesanalyserna och diskutera med företagen om hur strategin stämmer med verkligheten.

Intervjufrågorna i del 1 (före analyspresentationen):

1. Hur har resultatet utvecklats de senaste åren? Har lönsamheten förbättrats eller försämrats?
2. Hur ser din strategi för användning av resultatet ut?
3. Om ej: Hur brukar du använda resultatet? Reinvestering, konsolidering, öka kassa eller ta eget uttag?
4. Hur tror du att du har placerat ditt resultat de senaste 10 åren?

Intervjufrågor i del 2 (efter analyspresentation):

1. Hur tycker du att analysen stämmer överens med din strategi kring placeringarna?
2. Kommer detta att påverka hur du använder resultatet framöver?
3. Efter att ha tagit del av analysen, är det något du skulle vilja ändrat historiskt i dina placeringar?

4. Resultat

4.1. Företag 1

Företag 1 har befunnit sig i en expansiv fas under de senaste 10 åren. De har ökat djurantalet kraftigt och utökat inventarier och byggnader som har varit nödvändigt för att matcha djurantalet.

4.1.1. Intervju

Under intervjuens första del där analysen inte är presenterad, framgår det att företagets resultat på sista raden alltid har upplevts som lite svagt, men det förklaras som att det har investerats i saker som ger avkastning på längre sikt. De upplever att de "puttat företaget i rätt riktning". De har ökat sin produktion och avkastning men det har inte speglats i resultatet än. Deras mål med hur de placerar sitt resultat är att de vill stärka kassan i företaget. De upplever dock problem med detta på grund av fluktuationer i marknaden och produktionsförutsättningarna. I övrigt investeras resterande resultat i att utveckla och förbättra produktionen. Företagaren påtalar att de vill tjäna mer pengar och de vill "leva och bo bättre".

I den andra delen av intervjun, som sker efter att analysen är presenterad och reflektion sker över det resultat som presenterats i analysen, framgår det att den strategi som de har använt sig av speglas i analysen vilket tyder på att de har följt den tilltänkta strategin. Företagaren påpekar att "slarv är en kortsiktig resultatförbättring och att det är bättre att ta kostnader nu, som kommer ge tillbaka i framtiden".

På frågan om vad företagaren skulle vilja ha gjort annorlunda historiskt önskar företagaren bättre självförtroende och en snabbare expansion. "Sverige är inte bäst i världen" syftar till att de länge gick och trodde att produktionen inte kunde förbättras.

4.1.2. Analys

Det första som noteras i Företag 1:s kassaflödesanalys är den stora posten för Kassaflöde Investeringssektorn. Ackumulerat har företaget investerat drygt 57 miljoner under perioden för analysen. Den största delen av investeringen har placerats i byggnader och tillhörande byggnadsinventarier, 30 miljoner som till

största delen är placerat i ett nytt kostall. För att matcha det ökade djurantalet har även investeringar gjorts i inventarier med dryga 12 miljoner. Det har även skett investeringar i mark för nästan 12 miljoner samt insatser och aktier, se bilaga 8.2. Företaget har passerat reinvestering med marginal, se tabell 2.

Tabell 2. Placeringstabell, företag 1

Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Byggnad	15 602 984	0	11 928 969	4 143 812	4 143 812
Mark	11 842 567	0	9 054 013	29 872	29 872
Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Inventarier	12 560 601	1 850 262	6 447 852	7 401 049	9 251 311
Byggnadsinvent	15 297 889	1 307 034	11 695 714	5 228 135	6 535 169
Reell amortering					
32 678 696					

Tabellen talar om förhållandet mellan investering + amortering mot avskrivning. För byggnader och byggnadsinventarier har företaget passerat reinvesteringsnivån. Vad gäller inventarier så har gränsen för reinvestering också passerats. Det innebär att företaget har gjort investeringar i ökad kapacitet och produktivitet.

Tabellen visar också hur företags reella amorteringar har sett ut i förhållande till rekommenderad minsta amortering. Här har företaget amorterat över gränsen för minsta amortering vilket resulterar i konsolidering av tillgångarna.

I tabell 3 visas hur de olika kassaflödesanalysbaserade nyckeltalen ser ut.

Tabell 3. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen, företag 1

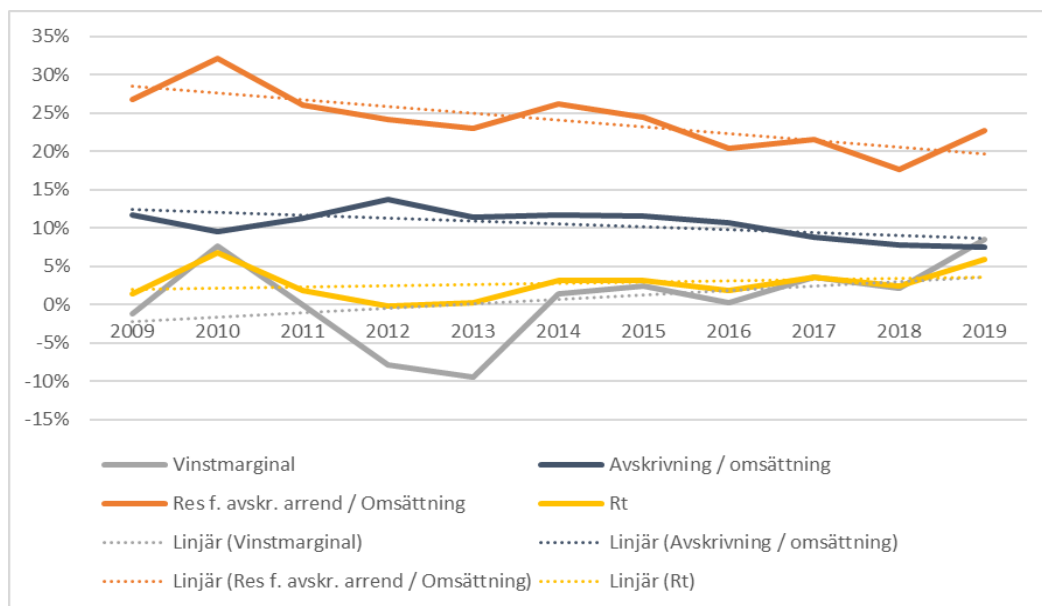
<u>Nyckeltal</u>	<u>Akkumulerat period</u>
Självfinansieringsgrad	25 %
Investeringsgrad	406 %

Tabellens självfinansieringsgrad talar om att 25 % av investeringarna härstammar från Kassaflöde Driftssektorn, likvider genererade av verksamheten. Investeringsgraden visar att företaget har investerat 406 % av likviderna som är genererade från driften. Detta är väntat i expansiva perioder men bör inte vara ett "normalläge".

Tabell 4. Soliditet baserat på bokförda värden, företag 1

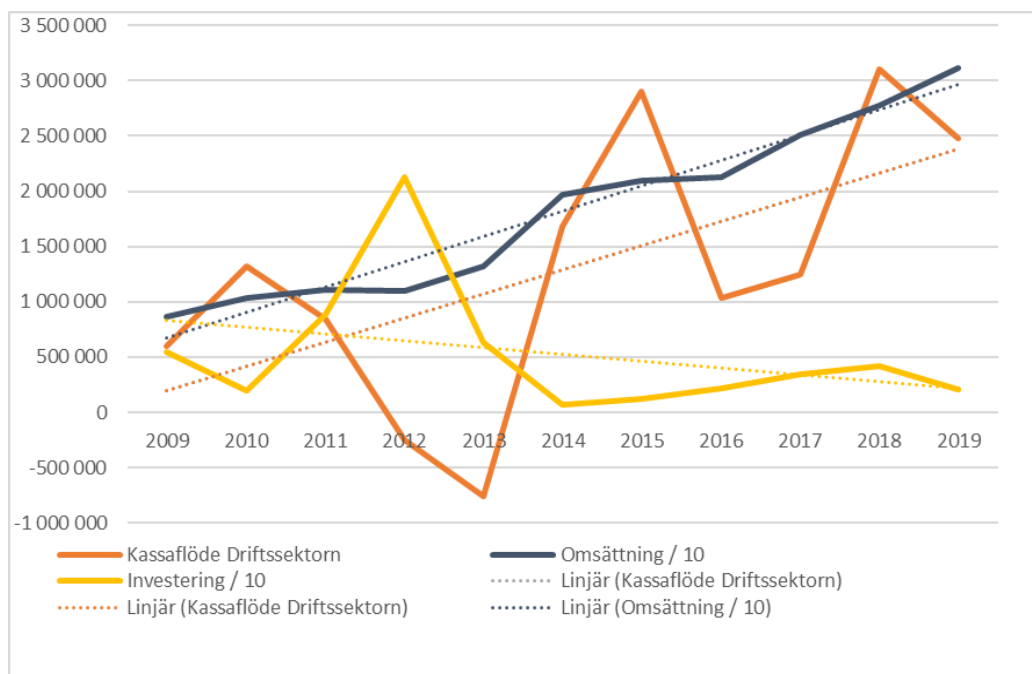
Soliditet UB	
2009	13%
2010	14%
2011	37%
2012	17%
2013	14%
2014	14%
2015	14%
2016	12%
2017	13%
2018	13%
2019	14%
Medel	16%

Tabell 4 visar företag 1:s soliditet under perioden. Soliditeten har i stort sätt varit oförändrad, förutom under 2011 då den gick upp till 37 %. Anledningen till detta är att företaget placerade en kapitalreglering under eget kapital för att balansera en gåva av fastighet. Den kapitalregleringen ligger kvar nästkommande år men soliditeten krymper på grund av en större upplåning för investering. Visas hänsyn till att företagets självfinansieringsgrad varit 25 % så borde soliditeten ha sjunkit under perioden. Detta kan kopplas till att amorteringstakten på tillgångarna har varit högre än nödvändigt vilket har balanserat upp den förväntade soliditetssänkningen.

Figur 5. Diagram över investeringsstrategins effektivitet, företag 1

I figur 5 visas vilken effekt som investeringarna har haft på verksamheten. RFAA / omsättning visar hur RFAA har förändrats i förhållande till omsättningen. Eftersom trendlinjen är sjunkande genererar verksamheten mindre pengar per omsatt krona. Detta betyder att investeringarna har haft en improduktiv effekt.

Figur 6. Diagram över företag 1:s omsättnings-, kassaflödes- och investeringsutveckling

Figur 5 visar också att företagets avskrivning/omsättning har minskat, vilket innebär att investeringarna har genererat mer omsättning än vad investeringen kostar. Figur 6 visar att investeringarna har minskat under perioden enligt trend med en topp under 2012 då det nya kostallet byggdes.

Även omsättningen har ökat under perioden vilket i kombination med investeringssänkningen talar om att investeringarna genererar omsättning. Detta kan tolkas som att investeringen har gjorts för att expandera produktionen, men expansionen har fått som följd att produktiviteten har sjunkit.

Samtliga resultat är hämtade från bilagorna 8.1, 8.2, 8.3 och 8.4.

4.2. Företag 2

Företaget har under perioden för analysen genomfört en expansion i sin drift där de både ökat sin hönsproduktion och sin åkerareal vilket syns i ökade arrenden, det har även skett investeringar i maskiner under perioden. Företaget har investerat ca 23 miljoner kr under perioden. Majoriteten av investeringarna har skett i byggnadsinventarier och övriga inventarier då företaget endast äger ett fåtal byggnader.

4.2.1. Intervju

I intervjuens första del så presenterar företagaren sina tankar om de historiska placeringarna och vilka mål och strategier som har använts för att placera sitt resultat. Den allmänna lönsamheten i företaget upplevs ha blivit sämre, både externa och interna faktorer har påverkat det, exempelvis investeringar och underhåll har bidragit, även investeringsstrategin har bidragit till lönsamhetens påverkan. Företaget har som mål vad gäller investeringar att själva finansiera maskiner 100 %, byggnader med 50 % och fastigheter på 10 %. Detta kan ge stora utslag på resultatet enskilda år beroende på investeringarnas storlek, men detta är ett mål för att hålla skuldsättningen låg. På frågan om placering av resultatet framgår det att de har valt att "hålla företaget smalt" för att istället flytta över resultat till de enskilda firmorna och konsolidera dem för att stärka fastigheten. Men det har ändå varit utrymme för utökning av åkerarealen som gett en kraftig ökning av arrendekostnaderna.

I den andra delen av intervjun som kommer efter att analysens resultat har presenterats och reflektion sker över hur väl den tänkta strategin stämt överens med vad som verkligen skett i företaget. Under den kommenteras det att det ganska väl har följt den "karta" som finns för företaget och strategin för placeringarna. Det som uppmärksammas är den minskning av soliditeten i företaget som har varit ett medvetet val då "en för bra kassa i företaget lätt leder till onödiga kostnader". Efter att ha sett det faktiska resultatet så upplevs det att den nuvarande strategin för företaget fungerar på det vis som har varit målet och kommer därför inte att ändras. Det finns en uttalad investeringsplan och den passar väl in i hur företaget har presterat och det mål som finns att ha "väl balanserade risker" som innebär låg skuldsättning. På frågan om de efter analysen skulle ändrat på något historiskt i företaget framkommer det att med facit i hand skulle gått att "vara mer offensiva med investeringar i framförallt fastigheter" men att "det är lätt att vara efterklok" och de är nöjda med hur resultatet har blivit.

4.2.2. Analys

Från kassaflödesanalysen bilaga 8.6 framgår det i den ackumulerade raden att företaget har finansierat 89 % av sina investeringar med egna medel vilket är en hög andel. Företaget har haft som mål att maskininvesteringar ska självfinansieras med 100 % och byggnader med 50 % vilket dom i stort sett har klarat av. Detta gör att de belopp som företaget har lånat av banken är små och sätter därför låga krav på amortering vilket syns i tabellen nedan.

Tabell 5. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen för företag 2

Nyckeltal	Ackumulerat period
Självfinansieringsgrad	89 %
Investeringsgrad	112 %

I tabellen för nyckeltalen framgår det att företagets strategi med hög självfinansieringsgrad har lett till att de i medel över hela perioden har finansierat alla sina investeringar till 89 % själva.

Tabell 6. Placeringstabell företag 2

Tillgång	Investering	Max. reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Byggnad	2 674 621	0	652 707	9 541 480	9 541 480
Markinventarier	0	0	0	0	0
Tillgång	Investering	Max. reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Inventarier	9 658 227	1 183 743	2 251 389	4 734 973	5 918 716
Byggnadsinventarier	10 233 256	1 452 705	2 497 293	5 810 819	7 263 524
Reell amortering					
3 150 000					

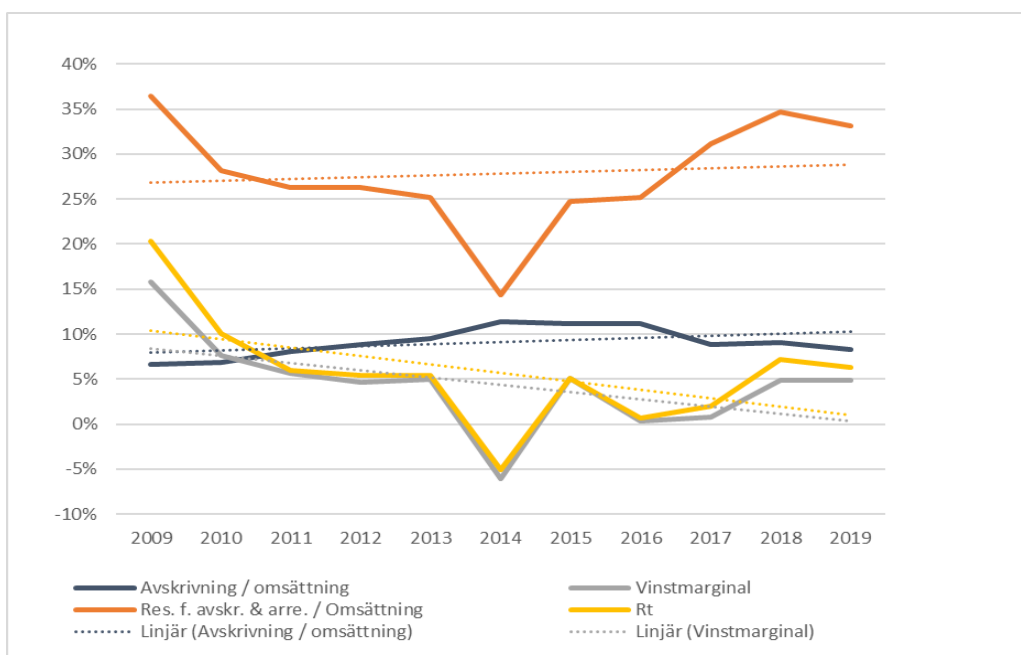
I tabellen framgår förhållandet mellan investering + amortering mot avskrivning. För byggnader har företaget inte uppnått nivån för reinvestering vilket innebär att det inte har utökat kapacitet eller produktivitet. I inventarier och byggnadsinventarier så har företaget passerat nivån för reinvestering och har därför investerat i en högre kapacitet och produktivitet.

Tabellen visar även företagets reella amorteringar och hur de har sett ut i förhållande till rekommenderad minsta amortering. Här har företaget inte uppnått nivån för min. amortering vilket resulterar i att företagets soliditet har sjunkit under perioden då skuldsidan har ökat mer i förhållande till tillgångarna.

Tabell 7. Soliditet baserad på bokförda värden, företag 2

Soliditet UB	
2009	69%
2010	52%
2011	62%
2012	59%
2013	59%
2014	54%
2015	54%
2016	37%
2017	37%
2018	44%
2019	42%
Medel	52%

I soliditetstabellen syns det att under perioden för analysen har företags soliditet försämrats från 2009 då soliditeten var på 69 % till 2019 då soliditeten är 42 %. Detta tyder på att det har skett förändringar i förhållandet mellan eget kapital + obeskattade reserver mot summa eget kapital och skulder under perioden. I kassaflödesanalysen bilaga 8.6, 8.7 och 8.8 framgår det att företaget har minskat sitt eget kapital under perioden samtidigt som de har ökat sin skuldsättning med de investeringar som skett under perioden för analysen. På grund av den ökade skillnaden mellan de två posterna så har soliditeten sjunkit.

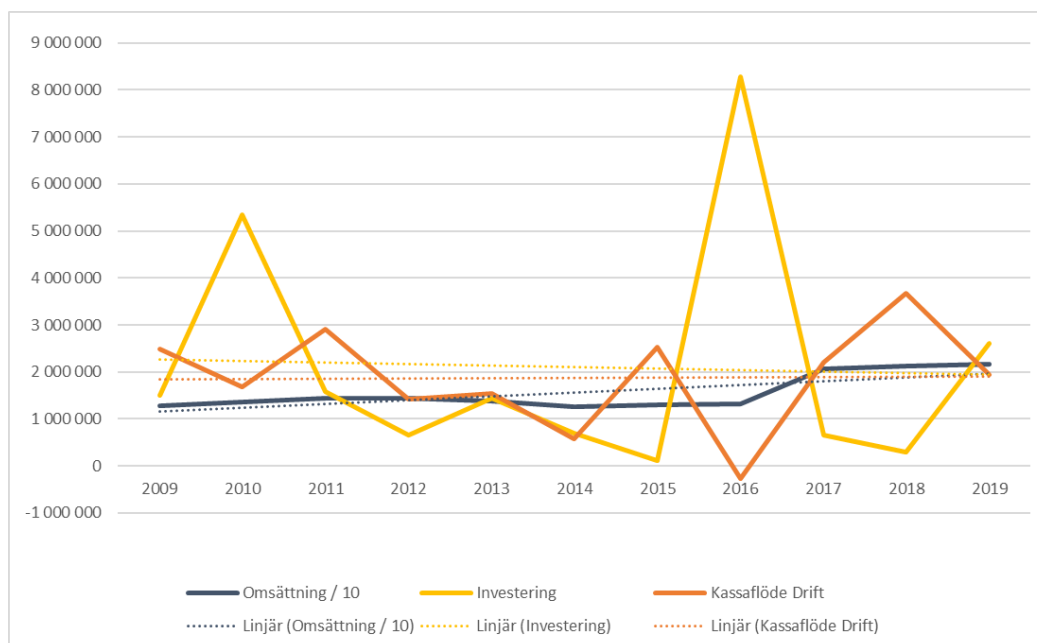

Figur 7. Diagram över investeringsstrategin effektivitet, företag 2

I figur 7 syns effekterna av företags investeringsstrategi under perioden, RFAA/omsättning visar på att investeringarna som gjorts under perioden har stärkt företaget då denna linje och trendlinje pekar uppåt i slutet av perioden.

Vinstmarginalen har under perioden sjunkit kraftigt från de nivåer som den låg på under 2009 – 2010 men har stabiliserats sig runt 5 % igen efter de investeringar som genomförts, att den ligger på samma nivå i slutet av perioden som under 2011 – 2013 tyder på att de ändå har höjt sin vinst då omsättningen har ökat under hela perioden vilket illustreras i figur 8. Det samma gäller för Rt som har återhämtat sig efter investeringarna och visar på en uppåtgående trend mot slutet, det tyder på att deras investeringar har lett till att de får en ökad räntabilitet på totalt kapital. Avskrivningar/omsättning visar att deras investeringar har genererat något mer avskrivningar än omsättning då den linjen har en ökning i figur 7 men eftersom RFAA/omsättning har stigit mer så har deras produktivitet blivit starkare av dessa investeringar.

Figur 8. Diagram över företag 2:s omsättnings, kassaflödes och investeringsutveckling

I figur 8 framgår det hur företagets omsättning har haft en ökande trend över hela perioden med en kraftig ökning mellan 2016 och 2017 på grund av ökad åkerareal. Linjen för investering speglar också den ökade arealen 2016 – 2017 då det krävdes mer omfattande investeringar i maskinparken för att företaget skulle kunna bruka den nya arealen. Den tidigare toppen i investeringar är byggnation av hönsbhus. Kassaflöde drift visar att med hjälp av sina investeringar så har de ökat sitt kassaflöde från driften vilket leder till mer likvida medel att placera i företagets andra sektorer.

4.3. Företag 3

Företag 3 har också expanderat kraftigt under de senaste 10 åren. Fokus har legat på att utöka djurantalet och därmed även mycket maskiner och inventarier.

4.3.1. Intervju

I den första delen av intervjun innan analysen är presenterad så pratar företagaren om hur de upplever att de valt att placera sitt resultat historiskt. De påpekar att det har skett en stor expansion av företaget under den period som analysen sträcker sig över. De har förvärvat fler jordbruksfastigheter och samtidigt utökat sin mjölkproduktion. De påpekar att de har haft bra kontakter med banken och "att det är en fördel att ha bankerna med sig och att de har velat låna ut till dem". De har inte haft en väldigt tydlig investeringsplan men de har valt att "hålla en fräsch maskinpark" vilket de ser som en nödvändighet för ett attraktivt företag ur

anställdas perspektiv. De upplever att de har trots expansionen lyckats hålla en vinstmarginal runt 5%.

I den andra delen av intervjun efter att analysen är presenterad så kommenterar företagaren att analysen upplevs stämma med hur de upplever att de har placerat sitt resultat genom åren för analysen. Den kraftiga expansionen som har skett under hela perioden har krävt flera större investeringar och att det har krävt mycket arbete och att det "har varit en tuff resa". På frågan om de skulle vilja ändra något historiskt i sina placeringar så säger de att inte skulle vilja ändra något utan de är nöjda över hur deras företag har utvecklats, till skillnad från de andra företagen skulle de inte velat expanderat snabbare. De känner inte att de kommer ändra så mycket i sin strategi framöver då den nuvarande har gett det resultat som de velat uppnå.

4.3.2. Analysen

Ackumulerat under perioden har företag 3 investerat drygt 60 miljoner. Av dessa har 47 miljoner investerats i maskiner och inventarier. 7,8 miljoner har lagts på nybyggnationer. Det är dock inte hela sanningen eftersom vissa byggnader har sålts från driftsbolaget till den enskilda firman. Ytterligare har företaget investerat 3 miljoner i insatser och nästan 2 miljoner i markanläggningar och inventarier. Även detta företag har passerat reinvesteringsnivån med marginal, se tabell 8.

Tabell 8. Placeringstabell, företag 3

Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Byggnad	7 883 820	0	12 680 656	7 454 665	7 454 665
Markinvent	1 835 412	0	2 952 151	972 589	972 589
Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Inventarier	47 394 732	7 136 029	31 680 331	28 544 116	35 680 145
Byggnadsinvent	0		0		0

Reell amortering
15 632 807

Enligt tabellen har företag 3 amorterat mer än minimikravet på samtliga tillgångar. Gällande inventarier så är reinvesteringsgränsen 1,4 miljoner och företag 3 har investerat 47 miljoner vilken tydligt talar om att det skett investeringar för expansion. Företagets reella amortering har varit 15 miljoner under perioden, med många omläggningar av banklån vilka kan störa värdet.

De kassaflödesbaserade nyckeltalen följer i tabell 9.

Tabell 9. Nyckeltal baserade på kassaflödesanalysen, företag 3

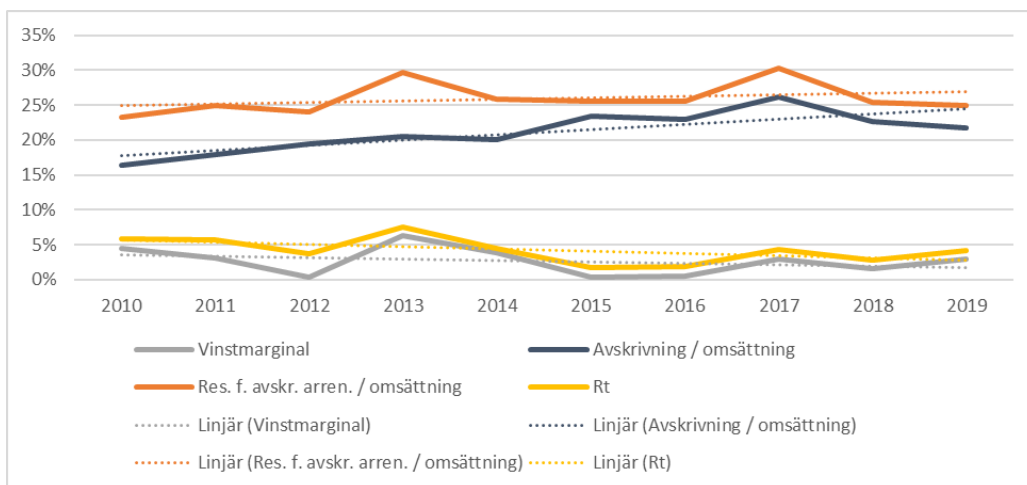
Nyckeltal	Ackumulerat period
Självfinansieringsgrad	80 %
Investeringsgrad	126 %

Tabell 9 visar att företagets självfinansieringsgrad har varit 80 % procent under perioden och att det inte investerats mer än 126 % av likviderna genererade från driften. Soliditeten har följt en svagt uppåtgående trend under samma period, vilket framgår av tabell 10.

Tabell 10. Soliditet, företag 3

Soliditet UB	
2010	12%
2011	14%
2012	11%
2013	15%
2014	14%
2015	12%
2016	11%
2017	15%
2018	14%
2019	17%
Medel	14%

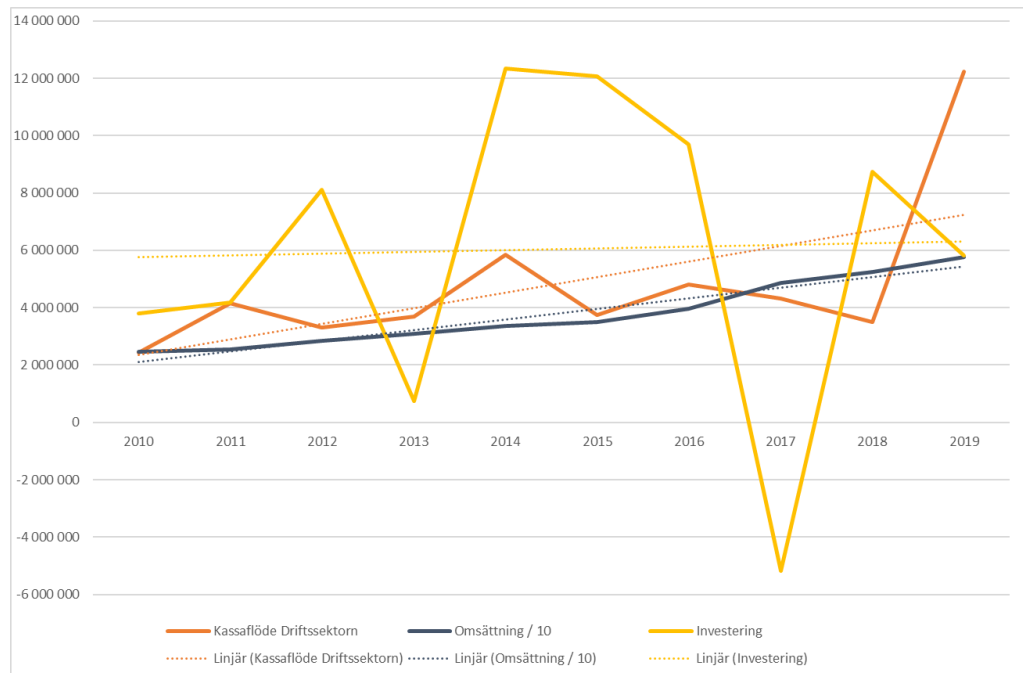
Företag 3 har, som nämnts ovan, investerat ca 60 miljoner under perioden. Figur x presenterar hur effektiva dessa investeringar har varit.

Figur 9. Diagram över investeringsstrategin effektivitet, företag 3

Trenden för den röda linjen (RFAA/omsättning) visar att RFAA har stärkts i förhållande till omsättningen. Företag 3 har alltså blivit mer produktiva under perioden. Avskrivning / omsättning har ökat vilket innebär att investeringarna har varit dyrare än vad de har genererat i omsättning. Eftersom avskrivning/omsättning har ökat mer än RFAA/omsättning har investeringarna också varit för dyra i förhållande till produktivitetsökningen de genererat.

Den sjunkande trenden för Rt och vinstmarginal talar också om att avskrivningarna drar ner resultatet genererat av verksamheten. Även arrendekostnaderna har ökat markant under perioden, se bilaga 8.9.

Figur 10. Diagram över företag 3:s omsättnings-, kassaflödes- och investeringsutveckling

I figur 10 är trenden för kassaflöde driftssektorn stigande vilket tyder på en högre produktivitet i verksamheten. Den kraftiga skillnaden mellan 2018 och 2019 beror på en kraftig förändring i rörelsekapitalet. Under 2018 minskades de kortfristiga skulderna med ca 3 miljoner medan de under 2019 ökade med ca 3 miljoner. Kurvan förväntas återgå till "normalläget" under 2020.

Investeringarna har varierat under perioden men trendlinjen visar på en konstant ökning. Undantag finns under 2017 då vissa byggnader såldes från driftsbolaget till den enskilda firman.

5. Diskussion

5.1. Diskussion företag 1

Företagaren uppger att de tagit mycket höga kostnader nu som förväntas generera resultat längre fram i tiden. Det är kostnader bundna till förfining av kalvhanteringen. Detta kan vara en bidragande faktor till att företagets RFAA/omsättning har sjunkit under perioden. Det är förmodligen ett beslut som är strategiskt korrekt men som påverkar den relativt kortsiktiga ekonomiska analysen. Eftersom företaget i övrigt tycks ha genomfört bra och genomtänkta investeringar finns möjligheter för att även dessa beslut ska återföra resultat till verksamheten.

Samtidigt som företag 1 har haft en sluttande kurva för RFAA/omsättning har avskrivning/omsättning också sjunkit. Detta är tecken på att investeringarna har genererat mer omsättning, en utökad produktion. Den borde också tolkas som att investeringarna har varit kostnadseffektiva och att företag 1 är duktiga på att göra affärer som genererar mer omsättning än avskrivning.

Trenderna för vinstmarginal är ökande under perioden. De kostnadsposter som skiljer den från RFAA är arrende, avskrivning, och räntekostnader. I bilaga 8.1 ser man utvecklingen av dessa och just räntekostnader sticker ut som sjunkande de senaste åren. Den relativt hårda amorteringen har lett till en minskad lånekostnad vilket kommer vinstmarginalen till godo. Företaget har förmodligen också tecknat bra arrendekontrakt vilket gör att omsättning ökar mer i förhållande till kostnaderna.

För att få en bild som passar studiens syfte har vinstmarginal och R_t beräknas efter ägarlön. Då företag 1 är ett HB har samtliga privata uttag tagits i beaktning vid formuleringen av nyckeltalen. Eftersom ett av företag 1:s tydliga mål var att förbättra sina egna levnadsförhållanden har alla typer av uttag räknats in i vinstmarginal och R_t , det vill säga både löneuttag och kapitaluttag. Företagaren påtalade själv att detta belastade företaget negativt.

Företag 1 är speciellt intressant för studien eftersom det är det enda företaget som kan investera i mark då de är ett handelsbolag. Marken har ingen avskrivningstid och därför en låg amorteringstakt. Detta borde visa sig i figur 5 som en omsättningsökning som inte blir nedtyngd av avskrivningar. Investeringar i mark påverkar dock oftast de finansiella posterna väsentligt.

5.2. Diskussion företag 2

Företag 2 har haft en intressant utveckling då de är väldigt medvetna om sin ekonomiska situation och har gjort väl genomtänkta investeringar som utvecklat företaget i rätt riktning, mot högre produktion och mer avkastning på investerade pengar. De investeringar som har skett för att lyckas med detta har dock lett till en svag ökning av avskrivningar/omsättning vilket tyder på att deras investeringar kan ha varit lite för dyra eller inte ökat omsättningen i den grad som behövs för att hålla trendlinjen plan i figur 7. Men bortsett från trendlinjen går det att se i den faktiska linjen att avskrivningarna i förhållande till omsättning har en sjunkande trend mot slutet vilket tyder på att de investeringar som skett nu börjar generera mer omsättning vilket är ett positivt tecken för framtiden. Det finns en möjlighet att dessa investeringar har gjorts till ett pris som kan ses för högt i dagsläget men med insikt om att de kommer att generera mer omsättning under en längre tid vilket gör att det kan vara strategiskt rätt att göra denna typen av investeringar.

I tabell 6 så ser det ut som att företaget inte har amorterat i tillräcklig utsträckning för att uppfylla minimikraven på den teori som har använts. Det stämmer dock inte helt eftersom företaget har en så pass hög självfinansieringsgrad innebär det att en korrekt amortering på banklånen visas som för låg i denna tabell eftersom den faktiska amorteringen inte når upp till minimikravet. Det är på grund av att amorteringen ställs i förhållande till avskrivningen och med en hög självfinansieringsgrad så blir detta tal missvisande och en svag punkt i denna tabell. En annan aspekt som är lite missvisande och som inte detta arbete tar hänsyn till är att de flesta av fastigheterna i företaget ägs av de enskilda firmorna och inte av det aktiebolag som analysen är genomförd på och därför ser det i denna tabell ut som att de inte investerat tillräckligt i fastigheter heller men det är inget som behöver vara helt korrekt.

Att de medvetet valt att sänka sin soliditet i företaget kan ses som en annorlunda strategi för ett företag men då de valt att slussa det kapitalet till sina enskilda firmor för att konsolidera fastigheterna så kan detta vara ett lyckat strategiskt beslut som kommer att göra att om hänsyn skulle tas till deras enskilda firmor förmodligen inte har ändrat sin totala soliditet nämnvärt.

Det här är det företag där deras tänkta strategi och utfallet från analysen stämmer överens bäst och det går tydligt att se att de agerar på det sätt som de tänkt att göra vilket är väldigt bra. Det visar på att de är konsekventa i sina ord och handlingar. På grund av det så är deras egen kommentar om att de skulle varit mer offensiva vad gäller investeringar framförallt i fastigheter något som förmodligen hade fallit ut väl.

5.3. Diskussion företag 3

Företag 3 har en intressant utveckling ekonomiskt där de har ökat sitt RFAA/omsättning över perioden vilket syns i figur 9 och omsättningen har ökats från 25 miljoner kr i början av perioden till 57 miljoner kr det sista året vilket tyder

på att en kraftig expansion av företaget har skett. Att de samtidigt som de har gjort denna kraftiga expansion lyckats att kontinuerligt ha en svag ökning av RFAA/omsättning är imponerande, de är det enda företag av de tre som är med i analysen som lyckats med detta.

Det tyder på att de med dessa omfattande investeringar som gjorts så har de ändå lyckats att öka sin produktivitet i företaget samtidigt som de har expanderat vilket de är det enda företaget i analysen som lyckats med. Det finns dock en svag nedåtgående trend de sista två åren men det kan med stor sannolikhet bero på torkåret 2018. Det som är oroväckande däremot är att avskrivningar/omsättning som också syns i figur 9 har haft en kraftig ökning från början av perioden till slutet. I början av perioden så var dessa 16 % men har sin topp under 2017 på 26 % och slutar på 22 % 2019. Det ser inte så mycket ut i figur 9 men då man räknar med att de under samma period har dubblat sin omsättning så har avskrivningarnas faktiska kostnad ökat avsevärt.

Detta är med stor sannolikhet beroende på att den kraftiga expansion som skett under denna relativt korta period har krävt omfattande investeringar i nya och fler maskiner. Maskiner har en kort avskrivningstid och därför får denna stapel att öka kraftigt men det kan samtidigt vara så att vissa maskiner kan vara för dyra i förhållande till hur mycket de ökar omsättningen. Om de ställs i förhållande mot de andra två företagen i analysen så ligger de ändå högre procentuellt än de andra två företagen som pendlar mellan ca 10 – 15 % under perioden medan företag 3 pendlar mellan 15 – 22 %. Detta är en balansgång som företagarna måste genomföra då de kan behöva investera i dyrare maskiner i förhållande till omsättningsökningen för att säkerställa att andra delar inom företaget får de förutsättningar som krävs för produktionen samtidigt som att avskrivningarna inte ska öka för kraftigt.

En annan intressant aspekt är att med denna stora expansion som skett och med den omsättningsökning som illustreras i figur 10 så har vinstmarginalen inte ändrats i någon större utsträckning under perioden, den startar på cirka 5 % och har sjunkit något till 4,5 % i slutet av perioden. Det betyder alltså att med omsättningsökningen som skett bör de få ut mer pengar totalt sett varje år, men framåt bör företaget fokusera på att trimma sin verksamhet för att kunna höja sin vinstmarginal ytterligare.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att detta är ett företag som har gjort en stor resa ekonomiskt sett under denna perioden samtidigt som de har lyckats att förbättra produktiviteten, vilket de är det enda företag i studien som har gjort. Med en något lägre investeringstakt i framtiden och med fokus på de interna faktorerna så bör detta företag kunna leverera mycket goda resultat framöver.

5.4. Slutdiskussion

Det är svårt att avgöra exakt vilka faktorer som påverkar produktiviteten. Vid en kraftig expansion läggs mycket fokus på just expansionen och planeringen av

byggnationer. Troligtvis hinner inte ledarskapet med att utveckla management och personalstyrkan. Vid en utveckling av verksamheten behöver sidoinvesteringar genomföras. Att utöka maskiner och inventarier är avskrivningsmässigt dyra investeringar som troligtvis är absolut nödvändiga för att produktion och produktivitet ska utvecklas. Samtliga företagare är drivna och vill framåt, vilket kan komma att kosta mer än det smakar.

RFAA/omsättning är ett begrepp som inte är vanligt förekommande i den dagliga företagsstyrningen. De företagare som studien berörde hade aldrig använt sig av nyckeltalet för att beräkna sin produktivitet. Samtliga mätte dock R_t och vinstmarginal.

Likaså var avskrivning/omsättning ett nyckeltal som företagarna använde sparsamt. Samtliga visste att de genomfört investeringar som ökat omsättningen men ingen hade ställt de två mot varandra.

Några av företagarna använde resultatbegreppet "sista raden". Vad som egentligen avses är svårt att veta. Är det årets resultat med tillhörande bokslutsdispositioner för manipulation av resultatet, eller avses resultat efter finansiella poster vilket är det resultat som genererats av hela företaget?

Metoden som är vald, att fokusera på de bolag eller enskilda firmor som hanterar driften för de gårdar som är med i studien, är ett sätt att göra en avgränsning för hur stor studien blir. För att kunna ge en större helhetsbild av hur företagarna påverkas direkt skulle även de enskilda firmor som äger marken behöva inkluderas i studien. På grund av studiens långa tidsperspektiv skulle detta inte hinnas med inom den tidsram som finns för arbetet.

Det var också ett sätt att lättare locka företagare till studien då det i två av tre fall var aktiebolag som studien har genomförts på. Det blir dock en okänd variabel i dessa aktiebolag att studien inte ser de exakta investeringarna i mark utan dessa speglas i aktiebolagens kostnad för arrende. Det är genom dessa arrenden som företagarna flyttar pengar från aktiebolagen till sina enskilda firmor där markinvesteringen skett för att betala de räntor och avgifter som uppstår där.

För att mäta investeringseffektiviteten har kostnader för arrendet tagits bort. Detta för att arrendekostnaderna inte är kopplade till den produktivitetsförändring som sker efter en investering. Det som blir missvisande med värdet är att investeringar i mark, som sker i den enskilda firman, inte kommer fram i analysen och därmed inte stämmer helt överens med frågeställningen.

I modellen för vad som är en rimlig amorterings- och reinvesteringsnivå har bankernas perspektiv använts. Där går resonemanget att skickliga företagare bara behöver amortera 80 % av avskrivningarna. Banken tar en högre risk och ger en förtroenderabatt till företaget. De övriga 20 % av avskrivningsvärdet ska stanna kvar i likvid form hos företaget som ges utrymme att investera dessa likvider i produktivitetshöjande åtgärder.

6. Slutsats

Resultat och framförallt metod borde vara av intresse för de lantbruksföretagare som funderar på att expandera verksamheten. Att använda metoden som underlag för att upprätta investeringstaktiker är en bra applikation.

6.1. Slutsats

Alla företagare som studien har berört har haft en god uppfattning om hur de valt att placera sina resultat. Alla företagarna har valt att vid en eller flera tillfällen under perioden investerat sitt resultat för expansion av verksamheten. Under övrig tid har de använt sitt resultat till att konsolidera sina företag. De har däremot haft en betydligt mer varierande uppfattning om hur effektiv eller ineffektiv deras placeringar varit. Studien har lett fram till slutsatsen att lantbruksföretag har en tendens att tappa produktivitet vid expansion av verksamheten. Omsättningen ökar dock väsentligt i samtliga fall.

Författarnas ”viktigt att tänka på vid placering av resultat”:

- Behåll eller öka produktiviteten under och efter en investering
- Priset på investeringen styr hur mycket produktiviteten behöver öka
- Investera inte bara för ökad omsättning
- Banken uppskattar eget kapital, prioritera soliditeten

6.2. Förslag till vidare studier

- Vilken självfinansieringsgrad behövs för att soliditeten ska vara oförändrad? Logiken säger 50 %, matematiska exempel något annat.
- Hur mycket omsättning måste en investering generera för att avskrivning / omsättning inte ska öka?

7. Referenser

7.1. Publicerat material

- ACCA. (u.å). *Analysing a statement of Cash Flows*. Tillgänglig:
<https://www.accaglobal.com/ie/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f7/technical-articles/analysing-cashflows.html> [2020-05-19]
- Adolphson, J. (1998). *Kassaflödesanalys – styrning – redovisning – analys*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Asch, D. C. & Kaye, G. R. (1996) *Financial planning in profit improvement through modelling*. London: Kogan Page.
- Ax, C. Johansson, C & Kullvén, H. (2015). *Den nya ekonomistyrningen*. 5. uppl. Stockholm: Liber. ISBN: 9789147110957
- Bengtsson, B. (2000). *Redovisningens dimensioner – logik och konsekvens*. 1. uppl. Malmö: Liber Ekonomi.
- Bengtsson, B. (2011). *Kassaflödesanalys genom in-direkt metod*. Karlstad: Karlstads Universitet. Tillgänglig:
<http://www.ekonomiportalen.se/Kassaflode.pdf> [2020-04-23]
- Blomquist, A. & Leonardz, B. (1998) *Årsredovisningen – En introduktion*. 9:1. uppl. Malmö: Liber AB.
- Falkman, P. Marton, J. Pauli, S & Sundström Lumsden, M. (1998). *Finansieringsanalys – En introduktion till kassaflödesredovisning samt övningar med lösningar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144007458
- Falkman, P & Pauli, S. (1995) *Finansieringsanalysens dimensioner*. Göteborg: Centrum för Forskning om Offentlig Sektor.

FASB. (1987). *Statement of Financial Accounting Standards No. 95 – Statement of Cash Flows*. Norwalk: Financial Accounting Standards Board

Hertenstein, J. H & McKinnon, S. M. (1997). Solving The Puzzle Of The Cash Flow Statement. *Business Horizons*, Jan-Feb.

Kenton, W. (2019). *Cash flow Statement*. Tillgänglig:
<https://www.investopedia.com/terms/c/cashflowstatement.asp> [2020-04-22]

Näringsdepartementet. (2019). *Miljardstöd till Sveriges lantbrukare efter torkan 2018 börjar betalas ut*. Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/07/miljardstod-till-sveriges-lantbrukare-efter-torkan-2018-borjar-betalas-ut/> [2020-04-20]

Preece, J, Sharp, H & Rogers, Y. (2015). *Interaction Design: Beyond Human-Computer Interaction*. Hoboken: John Wiley & Sons Inc. ISBN: 978-1-119-02075-2

Sege, D & Lins, D. (1986) Cash versus Accrual Measures of Farm Income. I: *North Central Journal of Agricultural Economics*. 8. uppl. pp 219-226

Vetenskapsrådet. (u.å). *Forskningsetiska principer – inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Mölnlycke: Elanders Gotab. ISBN: 91-7307-008-4

Visma. (2020). *Skuld – vad är skuld?* Tillgänglig:
<https://vismaspcs.se/ekonomiska-termer/vad-ar-skuld> [2020-05-24]

7.2. Ej publicerat material

Karlsson, O. (2019). *Lönsamhet, vinst, ekonomisk stabilitet – Nyckeltal*. Opublicerat manuskript. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet

Skargren, P. Segmentschef Skog & Lantbruk. Ludvig & Co. 2020-05-26

8. Bilagor

8.1. Kort resultaträkning företag 1

Kort resultaträkning	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-30	2013-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2019-12-31	Redovisningsår
Omättning	8 663 727	10 363 973	11 061 553	11 121 372	13 176 351	19 691 690	20 939 554	21 315 074	25 062 939	27 707 316	31 168 924	200 152 465
Räntor och förändringar	-3 099 852	-3 132 212	-4 193 219	-4 074 459	-4 887 371	-9 098 351	-9 707 431	-10 389 882	-11 714 470	-13 383 912	-14 455 552	-88 098 731
Övriga kostnader	-2 399 540	-2 756 386	-2 897 353	-2 944 137	-3 311 719	-2 966 351	-2 905 885	-3 096 254	-3 656 156	-4 633 862	-4 520 118	-36 088 361
Personalkostnader	-851 347	-1 142 639	-1 098 986	-1 339 754	-1 944 199	-2 471 356	-3 199 513	-3 516 332	-4 273 010	-4 819 827	-5 129 464	-29 788 467
Arendekostnad	-73 500	-227 326	-104 743	-231 887	-344 458	-298 748	-310 880	-255 946	-513 230	-548 360	-511 827	-3 510 715
Auskörning byggnader	-32 702	-57 033	-57 033	-59 869	-357 455	-599 571	-590 818	-590 818	-590 818	-602 937	-605 759	-4 148 812
Auskörning byggnadsinventarer	-203 864	-222 764	-269 017	-269 017	-194 571	-948 828	-964 231	-952 951	-937 095	-772 494	-800 227	-6 535 169
Auskörning inventarer	-783 142	-702 277	-914 369	-1 184 953	-960 667	-756 319	-868 777	-723 139	-655 939	-767 878	-933 861	-9 251 311
Auskörning maskiner, maskinäg.	0	0	0	0	0	0	0	-5 657	-8 978	-8 978	-6 239	-29 872
Rörelseresultat (EBIT)	1 219 780	2 123 376	1 436 633	919 266	1 175 391	2 551 556	2 392 029	1 804 045	2 703 243	2 189 070	4 195 937	22 710 116
Ränteränter	129 857	132 282	132 382	157 377	130 467	195 554	334 747	294 512	243 656	277 473	260 254	2 279 361
Räntekostnader	-309 525	-312 880	-405 996	-798 828	-1 401 665	-1 311 657	-1 078 898	-894 651	-895 161	-745 028	-677 886	-8 942 545
Summa finansiella poster	-179 668	-180 508	-272 984	-641 451	-1 271 218	-1 116 333	-744 151	-600 339	-651 305	-467 555	-417 612	-6 563 194

8.2. Kassaflöde företag 1

Kassaflöde-årslikviditet												
Resultat efter finansiella poster												
Lagerökning (-), lagernömskning (+)	1 040 112	1 942 778	1 143 849	276 815	-95 327	1 435 253	1 647 878	1 203 706	2 051 938	1 721 515	3 778 325	16 146 842
Kortfristig fordran ökning(-) / minskning(+)	254 000	-198 400	-216 100	-1 511 300	-1 980 900	-87 600	-91 100	400	448 050	-82 250	-1 979 890	-5 445 090
Kortfristig skuld ökning (+) / minskning (-)	61 727	-202 904	22 957	-367 195	493 554	-2 624	24 695	-651 831	226 038	-1 266 190	-106 916	-1 768 689
Eget uttag	-285 842	112 230	100 265	1 358 230	515 882	-687 289	900 371	291 678	-1 338 662	2 016 749	-30 622	2 952 990
Skatter, egenavgifter (-)	-897 290	-801 633	-1 014 440	-1 172 549	-832 523	-872 698	-1 736 606	-1 629 462	-1 944 750	-841 675	-845 547	-12 589 173
Äterläggning avskrivning (+)	-592 215	-513 682	-437 806	-346 322	-374 662	-403 679	-260 812	-452 443	-392 606	-590 319	-687 523	-5 052 069
	1 019 708	982 014	1 240 419	1 512 849	1 512 713	2 304 718	2 423 826	2 272 595	2 192 830	2 152 287	2 346 205	19 960 164
Kassaflöde Driftsektorn												
Investeringar (-) / försäljning (+) mark, markantl, markinv	600 200	1 320 403	839 144	-249 472	-761 263	1 686 081	2 908 252	1 034 643	1 242 838	3 110 117	2 474 032	14 204 975
Investeringar (-) / försäljning (+) skog	-2 485 035	0	-8 536 000	0	0	0	0	-89 782	0	0	-40 750	-11 151 567
Investering (-) / försäljning (+) byggnader	-691 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-691 000
Investering (-) / försäljning (+) byggnadsinventarer	-892 290	0	0	-8 374 885	-5 609 660	-33 618	0	0	0	-692 531	0	-15 602 984
Investering (-) / försäljning (+) byggnadsinventarer	0	-567 027	0	-11 011 099	-349 489	-90 000	0	-50 000	-2 665 805	-46 622	-517 847	-15 297 889
Investeringar (-) / försäljning (+) övriga inventarer	-1 272 817	-1 300 186	-174 900	-1 796 170	-202 000	-350 872	-870 668	-1 739 000	-510 841	-3 106 261	-1 236 886	-12 560 601
Investeringar (-) / försäljning (+) insatser, aktier, övrigt	-81 400	-147 683	-127 678	-133 311	-194 881	-193 121	-381 455	-307 469	-267 275	-293 536	-278 135	-2 405 974
Kassaflöde Investeringsektorn												
Amorteringar banklån, reverser (-)	-5 422 542	-2 014 896	-8 838 578	-21 315 465	-6 356 030	-667 611	-1 252 153	-2 186 251	-3 443 921	-4 138 950	-2 073 618	-57 710 015
Amorteringar maskinlån (-)	-67 831	-4 635 170	-2 075 332	-3 806 475	-16 165 139	-492 347	-746 402	-23 867 073	-3 320 000	-570 000	-36 426 500	-92 172 269
Upplåning maskinlån (+)	-327 535	-419 636	-774 416	-443 039	-595 806	-475 593	-517 470	-500 455	-826 083	-484 699	-1 083 120	-6 447 852
Upplåning banklån (+)	4 350 000	4 930 000	1 894 000	25 885 153	22 484 906	0	0	23 434 000	4 970 000	0	36 000 000	123 948 059
Upplåning maskinlån (+)	809 106	1 243 750	0	1 072 104	0	233 802	362 834	1 257 469	203 500	2 353 031	1 542 335	9 077 931
Kapitalreglering	0	0	8 536 000	0	0	0	0	0	0	0	0	8 536 000
Checkräkningskredit Uttag (+) / återbetalning (-)	-467 510	468 026	-515	0	1 464	-14	3 336	-3 567	-1 219	0	0	1
Aktieutdelning, återbetalning ägarlån	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyemission, insättning kapital	0	114 154	32 528	70 362	62 294	14 393	9 424	515	576 950	891	1 868	883 379
Kassaflöde Finansieringsektorn												
Summa Kassaflöde	-526 112	1 006 631	-387 169	1 213 168	-1 329 574	298 711	767 821	-830 719	-597 935	270 390	-65 003	-179 791
Förändring kassa (buffertkonto)	-526 112	1 006 631	-387 169	1 213 168	-1 329 574	298 711	767 821	-830 719	-597 935	270 390	-65 002	-316 903
Saldo Kassa	71 295	1 077 926	690 757	1 903 925	574 351	873 062	1 640 883	810 158	212 223	482 613	417 611	
Kontroll	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	-1	

8.3. Kort balansräkning företag 1

Kort balansräkning	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-30	2013-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2019-12-31	Förändring 2009-2019
Anläggningstillig mark	5 452 035	5 452 035	13 988 035	13 988 035	13 988 035	13 988 035	13 988 035	14 072 160	14 063 182	14 054 204	14 088 695	8 636 660
Anläggningstillig byggn	1 072 387	1 015 354	958 321	9 274 337	14 526 542	13 960 589	13 369 771	12 778 953	12 156 494	12 246 088	16 686 885	15 614 498
Anläggningstillig bygg.inv	3 242 990	3 810 017	3 810 017	14 821 116	15 170 605	15 260 605	15 260 605	15 310 605	17 976 410	18 023 032	18 214 812	14 971 822
Ack askrivning bygg.inv	-2 554 973	-2 777 737	-3 046 754	-3 315 771	-3 510 342	-4 459 170	-5 423 401	-6 376 362	-7 313 457	-8 085 951	-8 560 211	-6 005 238
Anläggningstillig maskiner o inv	8 225 835	8 756 091	8 930 991	10 085 161	10 273 161	10 546 661	10 949 143	12 206 243	12 612 084	15 718 345	15 167 173	6 941 338
Ack askrivning inv	-5 520 274	-5 452 561	-6 366 930	-6 909 893	-7 866 580	-8 535 527	-9 936 118	-9 177 377	-9 728 316	-10 466 194	-9 641 997	-4 121 723
Finansiella anläggningstillg	481 925	629 608	757 286	890 597	1 085 478	1 278 599	1 660 084	1 967 553	2 234 828	2 528 364	2 806 489	2 324 574
Omsättningstillg	3 501 285	4 909 220	4 715 194	7 806 857	7 964 629	8 353 564	9 710 990	9 531 702	8 259 679	9 878 509	11 900 313	8 399 028
Summa tillg	13 901 210	16 342 027	23 746 160	46 640 439	51 641 528	50 393 356	50 579 109	50 313 477	50 260 904	53 866 397	55 615 614	41 714 404
Eget kapital	-1 657 695	-1 899 302	-8 259 433	-7 907 739	-7 614 857	-7 641 326	-7 123 874	-6 246 190	-6 506 081	-6 796 493	-6 977 190	-5 319 495
OB res	-420 000	-920 000	-920 000	-100 000	850 000	703 200	0	0	0	0	-2 066 427	-1 646 427
Långa skulder	-9 838 869	-10 601 724	-12 319 877	-34 398 555	-40 719 786	-40 227 425	-39 484 359	-39 047 719	-40 696 500	-40 126 500	-39 200 000	-29 361 131
Korta skulder	-1 984 657	-2 921 001	-2 246 850	-4 234 145	-4 154 221	-3 225 141	-3 970 876	-5 019 568	-3 058 323	-6 943 404	-7 371 997	-5 387 340
Summa eget kapital och skulder	-13 901 221	-16 342 027	-23 746 160	-46 640 439	-51 638 864	-50 390 692	-50 579 109	-50 313 477	-50 260 904	-53 866 397	-55 615 614	-41 714 393

8.4. Tabellsammanställning företag 1

Tillgång		Investering	Max reinvesterin	Amortering verkli	Min. amorterin	Avskrivning
Byggnad	15 602 984	0	11 928 969	4 143 812	4 143 812	
Mark	11 842 567	0	9 054 013	29 872	29 872	
Total	42 743 440	0	32 678 696	4 173 684	4 173 684	
Tillgång		Investering	Max reinvesterin	Amortering verkli	Min. amorterin	Avskrivning
Inventarier	12 560 601	1 850 262	6 447 852	7 401 049	9 251 311	
Byggnadsinvent	15 297 889	1 307 034	11 695 714	5 228 135	6 535 169	
Reell amortering						
32 678 696						
Soliditet UB		Investering/omsättning				
2009	13%	2009	63%			
2010	14%	2010	19%			
2011	37%	2011	80%			
2012	17%	2012	193%			
2013	14%	2013	48%			
2014	14%	2014	3%			
2015	14%	2015	6%			
2016	12%	2016	10%			
2017	13%	2017	14%			
2018	13%	2018	15%			
2019	14%	2019	7%			
Medel	16%	Medel	29%			
Rt		Vinstmarginal				
2009	1,48%	2009	-1%			
2010	6,80%	2010	8%			
2011	1,79%	2011	0%			
2012	-0,15%	2012	-8%			
2013	0,31%	2013	-9%			
2014	3,18%	2014	1%			
2015	3,13%	2015	2%			
2016	1,88%	2016	0%			
2017	3,59%	2017	4%			
2018	2,45%	2018	2%			
2019	5,95%	2019	8%			
Medel	2,76%	Medel	1%			

8.5. Kort resultaträkning företag 2

Kort resultaträkning	2009-06-31	2010-06-31	2011-06-31	2012-06-31	2013-06-31	2014-06-31	2015-06-31	2016-06-31	2017-06-31	2018-06-31	2019-06-31	Akkumulerat 2009-2019
Omättning	12 903 741	13 635 490	14 469 661	14 446 901	13 891 682	12 596 711	13 037 749	13 204 666	20 665 350	21 320 316	21 585 006	171 777 273
Direkta kostnader	-4 890 992	-4 682 210	-5 239 787	-6 124 261	-5 317 523	-5 435 891	-4 946 879	-6 218 873	-8 056 375	-7 737 534	-8 444 281	-67 193 606
Övriga kostnader	-1 085 376	-2 422 701	-2 849 315	-1 822 575	-2 241 702	-2 408 760	-1 890 367	-977 909	-3 307 569	-3 301 675	-3 096 159	-25 404 108
Personalkostnader	-2 126 619	-2 687 199	-2 589 386	-2 701 706	-2 830 119	-2 939 337	-2 969 384	-2 681 397	-2 857 067	-2 893 160	-2 888 678	-30 166 052
Arendekostnad	-1 800 000	-1 800 000	-1 800 000	-1 800 000	-1 450 000	-1 100 000	-1 100 000	-1 750 000	-4 300 000	-4 300 000	-4 255 000	-25 455 000
Avskrivningar byggnader	-117 877	-141 582	-220 121	-224 602	-224 602	-224 882	-224 882	-117 877	-224 882	-331 847	-224 682	-2 277 956
Avskrivningar byggnadsinventarier	-413 144	-454 829	-619 223	-645 475	-646 698	-731 455	-740 956	-822 457	-729 450	-735 566	-724 271	-7 263 524
Avskrivningar inventarier	-325 101	-340 477	-326 682	-407 684	-447 100	-475 262	-494 739	-528 595	-869 537	-865 757	-837 802	-5 918 716
Avskrivning markinvent., markanlägg.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Körleser resultat (EBIT)	2 043 631	1 106 491	845 166	720 596	733 676	-718 657	670 560	107 557	320 488	1 163 775	1 113 852	8 107 035
Bätningsräkter	34 286	21 790	73 909	29 680	22 913	26 286	29 107	10 300	44 792	63 227	82 064	438 354
Bätningskostnader	-45 744	-88 074	-104 057	-82 906	-65 689	-65 274	-43 269	-80 779	-104 428	-195 288	-144 433	-1 109 861
Finansiella poster	-10 016	-65 654	-30 148	-53 336	-42 738	-38 988	-14 163	-70 478	-149 636	-130 965	-62 389	-688 491

8.6. Kassaflöde företag 2

Kassaflöde-årslikviditet												
Resultat efter finansiella poster												
Lagerökning (-), lagernedskning (+)	2 033 616	1 040 838	815 018	667 244	690 921	-757 845	656 397	37 079	171 881	1 032 810	1 051 583	7 439 542
Kortfristig fordran ökning(-) / minskning(+)	-628 883	-4 942	414 012	-274 988	17 678	-142 229	-38 297	-1 440 816	-139 378	6 201	-140 919	-2 372 561
Kortfristig skuld ökning (+) / minskning (-)	362 217	262 211	190 023	225 349	-337 064	-169 447	206 240	42 872	74 901	-251	-1 755 359	-898 308
Eget uttag	189 325	-470 404	387 746	-421 944	-49 155	225 638	416 114	-373 151	272 496	820 361	1 113 443	2 110 469
Skatter, egenavgifter (-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Återläggning avskrivning (+)	-333 191	-74 626	-66 709	-46 230	-103 735	-14 114	-179 960	-12 377	0	-118 868	-115 759	-1 065 569
	856 122	936 888	1 166 006	1 277 761	1 318 660	1 431 579	1 460 557	1 468 929	1 823 849	1 933 170	1 786 935	15 460 456
Kassaflöde Driftsektorn	2 479 206	1 689 965	2 906 096	1 427 192	1 537 305	573 582	2 521 051	-277 464	2 203 749	3 673 423	1 939 924	20 674 029
Investeringar (-) / försäljning (+) mark, maskiner, inventarier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investeringar (-) / försäljning (+) skog	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investering (-) / försäljning (+) byggnader	-194 000	-2 346 121	-94 000	-40 500	0	0	0	0	0	0	0	-2 674 621
Investering (-) / försäljning (+) byggnadsinventarier	-365 275	-2 732 738	-452 106	-111 000	-1 071 840	-342 034	0	-3 761 408	0	-54 819	-1 342 036	-10 233 256
Investeringar (-) / försäljning (+) övriga investeringar	-1 055 008	-245 400	-999 697	-453 552	-340 000	-319 802	-57 392	-4 487 430	-469 686	-284 460	-945 800	-9 658 227
Investeringar (-) / försäljning (+) insatser, investeringar	114 900	-16 128	-40 009	-50 963	-33 390	-34 061	-64 062	-29 789	-178 515	37 495	-316 741	-611 263
Kassaflöde Investeringssektorn	-1 499 383	-5 340 387	-1 585 812	-656 015	-1 445 230	-695 897	-121 454	-8 278 627	-648 201	-301 784	-2 604 577	-23 177 367
Amorteringar banklån, reverser (-)	-400 000	0	-2 750 000	0	0	0	0	0	0	0	0	-3 150 000
Amorteringar maskinlån (-)	0	0	0	0	0	0	0	0	-835 534	-705 862	-709 993	-2 251 389
Upplåning banklån (+)	0	2 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 000 000
Upplåning maskinlån (+)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 399 720
Checkräkningskredit Uttag (+) / återbeta	-119 461	-68 189	1 417 065	-781 293	267 342	168 985	-1 655 025	2 755 442	-278 691	-393 485	847 025	2 159 715
Aktieutdelning, återbetalning ägarlån	-500 000	-500 000	0	-750 000	-450 000	-450 000	-747 654	-450 000	-450 000	-2 271 372	-450 000	-7 019 026
Nyemission, Upplåning ägarlån	29 544	2 250 000	0	765 000	70 000	400 000	0	2 131 236	10 000	0	705 474	6 361 254
Kassaflöde Finansieringssektorn	-989 917	3 681 811	-1 332 935	-766 293	-112 658	118 985	-2 402 679	8 556 398	-1 554 225	-3 370 719	672 506	2 500 274
Summa Kassaflöde	-10 094	31 389	-12 651	4 884	-20 583	-3 330	-3 082	307	1 323	920	7 853	-3 064
Förändring kassa (buffertkonto)	-10 044	31 387	-12 688	4 882	-20 566	-3 269	-3080	310	1331	919	7 852	-2 966
Saldo Kassa	3 502	34 889	22 201	27 083	6 517	3 248	168	478	1 809	2 728	10 580	
Kontroll	-50	2	37	2	-17	-61	-2	-3	-8	1	1	

8.7. Kort balansräkning företag 2

	2009-06-31	2010-06-31	2011-06-31	2012-06-31	2013-06-31	2014-06-31	2015-06-31	2016-06-31	2017-06-31	2018-06-31	2019-06-31	Förändring 2009-2019
Anläggningstillig mark												
Anläggningstillig byggnader	3 302 821	5 531 061	5 625 061	5 665 561	5 665 561	5 665 561	5 665 561	5 665 461	5 665 561	5 783 438	5 783 438	2 480 617
Ack avskrivning byggn	-953 733	-977 434	-1 197 555	-1 422 157	-1 647 019	-1 871 881	-2 086 743	-2 214 620	-2 439 482	-2 889 206	-3 114 068	-2 160 335
Anläggningstillig bygg inventarier	6 938 268	9 671 006	10 123 112	10 234 112	11 305 952	11 647 987	11 647 987	14 586 938	14 586 938	14 584 238	15 926 275	8 988 007
Ack avskrivning bygg inv	-3 095 735	-3 550 564	-4 169 787	-4 815 262	-5 461 960	-6 193 415	-6 934 371	-6 934 371	-7 663 821	-8 341 868	-9 066 139	-5 970 404
Anläggningstillig maskiner o inventarier	4 574 101	4 819 461	5 819 158	4 049 161	5 995 510	6 268 544	6 325 936	9 738 970	9 990 624	10 275 084	10 756 142	6 182 041
Ack avskrivning inv	-2 408 279	-2 748 756	-3 075 417	-2 865 901	-3 313 001	-3 741 496	-4 236 235	-3 690 719	-4 342 224	-5 207 981	-5 581 041	-3 172 762
Finansiella anläggningstillig	123 668	139 797	179 834	230 797	264 187	20 447	362 250	392 321	570 827	533 332	850 073	726 405
Omsättningstillig	2 784 587	2 626 894	593 115	1 428 930	1 460 407	1 599 828	3 083 829	1 726 640	2 071 141	2 459 596	3 516 701	732 114
Summa tillig	11 265 658	15 511 465	13 897 521	14 111 590	14 269 637	13 673 317	13 818 215	19 270 722	18 439 565	17 196 635	19 071 383	7 805 725
Eget kapital	-3 973 563	-3 663 513	-3 861 751	-3 254 068	-3 098 664	-2 694 704	-2 901 186	-2 475 888	-2 053 113	-2 529 311	-2 554 967	1 418 596
OB res	-5 041 444	-5 817 706	-6 367 777	-6 846 473	-7 139 080	-6 321 082	-6 141 037	-6 141 037	-6 285 694	-6 723 438	-7 183 605	-2 142 161
Långa skulder	-44 544	-4 294 544	-1 544 544	-2 309 544	-2 379 544	-2 779 544	-2 484 890	-8 732 746	-7 907 312	-4 930 078	-5 205 559	-5 161 015
Korta skulder	-2 206 106	-1 735 701	-2 123 448	-1 701 504	-1 662 348	-1 877 987	-2 294 101	-1 920 949	-2 193 445	-3 013 807	-4 127 251	-1 921 145
Summa eget kapital och skulder	-11 265 658	-15 511 465	-13 897 521	-14 111 590	-14 269 637	-13 673 317	-13 818 215	-19 270 722	-18 439 565	-17 196 635	-19 071 383	-7 805 725

8.8. Tabellsammanställning företag 2

Tillgång	Invest	Max. reinvesterir	Amortering verkli	Min. amorterin	Avskrivning
Byggnad	2 674 621	0	652 707	9 541 480	9 541 480
Mark	0	0	0	0	0
Total	12 907 877	0	3 150 000	9 541 480	9 541 480
Tillgång	Invest	Max. reinvesterir	Amortering verkli	Min. amorterin	Avskrivning
Inventarier	9 658 227	1 183 743	2 251 389	4 734 973	5 918 716
Byggnadsinvent	10 233 256	1 452 705	2 497 293	5 810 819	7 263 524
Reell amortering					
	3 150 000				
Soliditet UB		Investerings/omsättning			
2009	69%	2009	12%		
2010	52%	2010	39%		
2011	62%	2011	11%		
2012	59%	2012	5%		
2013	59%	2013	10%		
2014	54%	2014	6%		
2015	54%	2015	1%		
2016	37%	2016	63%		
2017	37%	2017	3%		
2018	44%	2018	1%		
2019	42%	2019	12%		
Medel	52%	Medel	13%		
Rt		Vinstmarginal			
2009	20,28%	2009	16%		
2010	10,02%	2010	8%		
2011	5,93%	2011	6%		
2012	5,40%	2012	5%		
2013	5,36%	2013	5%		
2014	-5,07%	2014	-6%		
2015	5,06%	2015	5%		
2016	0,61%	2016	0%		
2017	1,99%	2017	1%		
2018	7,14%	2018	5%		
2019	6,27%	2019	5%		
Medel	6%	Medel	4%		

8.9. Kort resultaträkning företag 3

Kort resultaträkning	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-30	2013-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2019-12-31	Akkumulerat 2010-2019
Omsättning	24 700 835	25 563 506	28 558 965	31 018 023	33 720 259	35 027 418	39 493 105	48 760 995	52 401 097	57 625 719	376 869 922
Råvaror och förnödenheter	-9 801 687	-8 845 272	-10 694 248	-11 068 674	-10 093 932	-12 455 878	-13 987 492	-16 520 289	-19 727 836	-21 062 447	-134 257 755
Övriga kostnader	-4 439 732	-5 212 515	-5 277 874	-5 077 215	-7 933 192	-6 107 054	-6 500 755	-8 372 644	-10 476 922	-11 750 193	-71 148 096
Personalkostnader	-4 580 568	-5 012 494	-5 549 021	-5 524 354	-6 799 621	-7 325 921	-8 672 864	-8 846 992	-8 643 347	-10 037 613	-70 992 795
Arrendekostnad	-1 851 420	-2 236 760	-2 545 620	-2 999 820	-2 969 293	-3 439 836	-3 670 416	-6 553 717	-5 493 087	-5 879 768	-37 629 737
Avskrivning inventarier	-1 843 767	-1 955 438	-2 521 332	-2 820 517	-3 238 671	-4 045 318	-4 247 069	-4 639 789	-5 094 130	-5 274 114	-35 680 145
Avskrivning byggnader	-331 512	-362 687	-431 261	-466 780	-472 639	-631 044	-1 025 002	-1 397 533	-1 190 745	-1 145 462	-7 454 665
Avskrivning maskinventarier/maskanläggning	-18 256	-38 413	-68 834	-69 415	-82 002	-90 875	-128 303	-134 409	-132 031	-210 051	-972 589
Rörelseresultat (EBIT)	1 738 294	1 842 893	1 442 591	2 991 247	2 140 909	931 492	1 261 204	2 295 622	1 642 999	2 266 071	18 734 140
Ränterintäkter	254 612	31 676	29 514	36 487	28 049	66 649	65 856	83 523	83 523	227 002	906 891
Räntekostnader	-873 619	-1 069 066	-1 389 768	-1 087 939	-844 361	-880 208	-1 144 556	-918 272	-888 073	-783 049	-9 878 911
Summa finansiella poster	-618 053	-1 037 390	-1 360 254	-1 051 451	-816 312	-813 559	-1 078 700	-834 748	-780 081	-556 047	-8 946 595

8.10. Kassaflöde företag 3

Kassaflöde-årslikviditet											
Resultat efter finansiella poster											
Lagerökning (-), lagernivå (+)	1 120 241	805 503	82 336	1 939 796	1 324 596	117 931	182 503	1 460 871	862 917	1 710 022	9 606 716
Kortfristig fordran ökning(-) / minskning(+)	-363 480	-947 894	-1 720 210	-128 701	-2 369 247	-2 177 014	-2 214 592	-2 672 856	802 304	-51 017	-11 842 707
Kortfristig skuld ökning (+) / minskning (-)	-149 303	1 082 899	-319 394	-1 266 602	1 342 258	771 605	-1 710 048	-705 807	-1 148 843	859 738	-1 243 497
Eget uttag	-448 376	850 171	2 291 122	-114 082	1 848 228	373 825	3 658 147	181 124	-3 319 468	3 287 539	8 608 230
Skatter, egenavgifter på resultat (-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Återläggning avskrivning (+)	-17 547	-55 243	-55 595	-110 184	-101 167	-103 386	-503 736	-116 963	-120 942	-215 057	-1 399 820
	2 289 132	2 412 671	3 036 862	3 356 712	3 793 312	4 767 237	5 400 374	6 171 731	6 416 906	6 629 627	44 274 564
Kassaflöde Driftsektorn	2 430 667	4 148 107	3 315 121	3 676 939	5 837 980	3 750 198	4 812 648	4 318 100	3 492 874	12 220 852	48 003 486
Investeringar (-) / försäljning (+) mark, markantl, markinv.	-341 678	-683 135	-107 708	-21 120	-283 107	-192 785	-147 285	-994	-57 600	0	-1 835 412
Investeringar (-) / försäljning (+) skog	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investering (-) / försäljning (+) byggnader	-436 033	-1 699 658	-612 920	-99 600	-3 235 575	-5 257 873	-4 973 285	7 782 758	648 366	0	-7 883 820
Investering (-) / försäljning (+) byggnadsinventarier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investeringar (-) / försäljning (+) övriga inventarier	-2 753 391	-1 483 522	-7 078 996	-265 894	-8 508 888	-6 372 983	-4 315 428	-2 253 125	-9 222 272	-5 140 233	-47 394 732
Investeringar (-) / försäljning (+) insatser, aktier, övrigt	-273 466	-316 812	-311 278	-342 222	-320 214	-252 011	-268 171	-356 279	-118 404	-678 646	-3 237 503
Kassaflöde Investeringsektorn	-3 804 568	-4 183 127	-8 110 902	-728 836	-12 347 784	-12 075 652	-9 704 169	5 172 360	-8 749 910	-5 818 879	-60 351 467
Amorteringar banklån, reverser (-)	-700 000	-700 000	-6 759 000	-599 400	-732 600	-6 377 200	-10 217 469	-1 966 663	-11 850 814	-5 203 423	-45 106 569
Amorteringar maskinlån (-)	-1 209 269	-1 669 521	-1 576 111	-2 427 131	-3 846 992	-2 804 921	-3 652 584	-3 823 514	-3 640 218	-7 030 070	-31 680 331
Upplåning banklån (+)	0	0	6 709 200	0	1 000 000	8 877 469	12 767 473	4 245 833	6 817 481	0	40 417 456
Upplåning maskinlån (+)	2 266 334	1 424 859	5 970 392	1 651 708	7 046 472	5 067 701	3 805 513	1 500 195	9 175 097	6 996 974	44 905 245
Checkräkningskredit uttag (+) / återbetalning (-)	662 673	967 964	84 089	-1 547 043	957 566	-1 689 936	2 187 699	1 252 039	-725 482	-2 045 058	104 511
Akteutdelning, återbetalning ägarlån	0	0	0	-56 000	0	0	0	-10 746 782	0	0	-10 802 782
Nyemission, insättning kapital	344 021	69 889	358 095	0	2 175 000	5 175 908	20 000	0	5 482 649	957 786	14 583 348
Kassaflöde Finansieringsektorn	1 363 759	93 191	4 786 665	-2 977 866	6 599 446	8 249 021	4 910 632	-9 538 892	5 258 713	-6 323 791	12 420 878
Summa Kassaflöde	-10 142	58 171	-9 116	-29 753	89 642	-76 433	19 111	-48 432	1 677	78 182	72 897
Förändring kassa	-10 142	57 281	-9 117	-29 759	89 667	-76 433	19 108	-48 434	1 676	78 181	72 018
Saldo Kassa	4 861	62 142	53 025	23 256	112 923	36 490	55 598	7 164	8 840	87 021	466 323
Kontroll (=0)	0	890	1	6	-25	0	3	2	1	1	

8.11. Kort balansräkning företag 3

Kort Balansräkning		2010-12-31	2011-12-31	2012-12-30	2013-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2019-12-31	Förändring 2010-2019
Anläggningstillagar markanläggningar och inventarier		532 608	1 222 633	1 330 341	1 351 461	1 634 570	1 827 382	1 974 637	1 974 637	2 032 237	2 032 234	1 499 626
Ack. Avskrivning		-110 621	-149 034	-217 868	-287 283	-369 285	-460 160	-588 463	-721 878	-853 909	-1 063 960	-953 339
Anläggningstillagar byggnader		7 244 499	8 944 157	9 557 079	9 656 679	12 892 231	18 150 104	23 123 390	15 341 626	14 693 260	14 693 260	7 448 761
Ack. Avskrivning		-1 230 386	-1 593 073	-2 024 334	-2 491 114	-2 963 753	-3 594 797	-4 619 799	-6 018 326	-7 209 071	-8 354 533	-7 124 147
Anläggningstillgångar byggnadsinventarier		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ack. Avskrivning		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anläggningstillgångar maskiner och inventarier		21 260 813	21 928 358	27 103 352	26 785 941	33 907 383	40 280 366	42 561 039	44 298 747	52 677 174	53 323 562	32 062 749
Ack. Avskrivning		-8 899 112	-10 038 573	-10 655 902	-12 893 115	-14 743 839	-18 789 657	-21 001 970	-25 126 342	-29 376 627	-30 156 896	-21 257 784
Finansiella anläggningstillgångar		1 247 220	1 468 759	1 780 037	2 122 259	2 442 473	2 789 759	3 057 930	3 399 306	3 517 711	4 195 203	2 947 983
Omsättningsstillg		13 724 275	10 830 711	12 777 109	15 689 687	15 848 776	18 772 414	23 368 384	22 621 558	27 061 732	25 010 928	11 286 653
Summa tillgångar		33 840 867	32 629 377	39 649 817	39 934 520	48 648 057	58 975 382	67 875 149	55 769 329	62 542 508	59 679 802	25 838 935
Eget kapital		-1 468 750	-1 619 011	-1 745 752	-2 107 365	-2 402 794	-2 767 340	-4 518 818	-4 901 857	-5 293 832	-6 163 957	-4 695 207
Obeskattade reserver		-3 241 000	-3 841 000	-3 741 000	-5 209 000	-6 137 000	-5 787 000	-3 714 289	-4 675 159	-5 025 159	-5 650 000	-2 409 000
Långa skulder		-22 602 157	-20 518 804	-25 221 380	-23 790 553	-29 432 431	-39 371 386	-44 934 237	-31 303 383	-40 654 056	-33 008 845	-10 406 688
Korta skulder		-6 528 959	-6 650 562	-8 941 684	-8 827 602	-10 675 831	-11 049 656	-14 707 804	-14 888 929	-11 569 460	-14 857 000	-8 328 041
Summa eget kapital och skulder		-33 840 867	-32 629 377	-39 649 817	-39 934 520	-48 648 057	-58 975 382	-67 875 149	-55 769 329	-62 542 508	-59 679 802	-25 838 935

8.12. Tabellsammanställning företag 3

Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Byggnad	7 883 820	0	12 680 656	7 454 665	7 454 665
Mark	1 835 412	0	2 952 151	972 589	972 589
Total	9 719 232	0	15 632 807	8 427 254	8 427 254
Tillgång	Investering	Max reinvestering	Amortering verklig	Min. amortering	Avskrivning
Inventarier	47 394 732	7 136 029	31 680 331	28 544 116	35 680 145
Byggnadsinvent	0		0		0
Reell amortering					
15 632 807					
Soliditet UB			Investering/omsättning		
2010	12%		2010	15%	
2011	14%		2011	16%	
2012	11%		2012	28%	
2013	15%		2013	2%	
2014	14%		2014	37%	
2015	12%		2015	34%	
2016	11%		2016	25%	
2017	15%		2017	-11%	
2018	14%		2018	17%	
2019	17%		2019	10%	
Medel	14%		Medel	16%	
Rt			Vinstmarginal		
2010	5,89%		2010	5%	
2011	5,75%		2011	3%	
2012	3,71%		2012	0%	
2013	7,58%		2013	6%	
2014	4,46%		2014	4%	
2015	1,69%		2015	0%	
2016	1,96%		2016	0%	
2017	4,27%		2017	3%	
2018	2,76%		2018	2%	
2019	4,18%		2019	3%	
Medel	4,22%		Medel	3%	

8.13. Intervju Per Skargren

8.13.1. Sammanfattning

Intervjun med Per Skargren hölls för att klargöra förhållandena mellan amortering, investering och avskrivning. Per var tidigare Chef företag, Swedish Banking på Swedbank. Idag arbetar han som Segmentschef skog & lantbruk på Ludvig & Co. Per utformade under sin tid på Swedbank en tanke om hur duktiga företagare ska premieras och få utrymme för investering. De duktiga, eller säkra, företagen bör ges en amorteringsrabatt.

Rabatten är utformad så att amorteringskravet på företaget motsvarar 80 % av investeringens avskrivning. De övriga 20 % ska stanna kvar i företaget. Då har företagaren mer likvider att investera i saker som avkastar bättre. Det ökar företagets återbetalningsförmåga till banken.

Att inte amortera 100 % av avskrivningen ska i teorin sänka det egna kapitalet. I verklighet har dock investeringen alltid ett restvärde och därmed kommer inte det egna kapitalet baserat på marknadsvärde att sänkas.

8.13.2. Transkribering

Det är ju egentligen inte någon raketforskning utan det är ju hur man hanterar ett lantbruksföretag i stora delar. Många gånger när man ska göra en investering i en produktionsanläggning oavsett om det är djur eller Tork eller vad det än må vara. Så tenderar ju alltid att avskrivningen du ska göra på tillgångar skall matchas till 100% mot Liksom amortering

problemet med det som ofta uppstår det är ju det. Det lantbruksföretag drivs utav att investera generellt. På en resultaträkning och inte Och inte överavskrivningar och sedan liksom Tillbaks till att det liksom väldigt skatte drivet att hålla nere resultatet. Så tenderar man att göra stora delar av investeringarna över resultaträkningen.

Så det vi tittade på var att För att hitta en riktlinje som gjorde att man ändå kunna investera i verksamheten eller att man gjorde det. Över resultaträkningen i liksom återinvestering. Så letade vi efter en nivå som vi kunde leva med. De är hur stor del avskrivningar kontra amorteringar kunde vi Leva med och då sade vi som princip då att Kan man låna att man klarar amorteringarna på 80% mot avskrivningar. Då har man också ett utrymme att reinvestera i företaget. Och det innebär ju att man tror på och litar på ett företag. När man gjort sin investering och de har jobbat på det här. Sättet tidigare då kan man nöja sig med 80% men däremot om du har ett företag som Inte klarar av att hantera pengar på det sättet då skruvar man oftast upp Amorterings nivån. För att mera hålla ett järngrepp över kunden.

Investeringar på ett lantbruk har en längre livslängd än den faktiska amorteringstiden och den faktiska avskrivningstiden är.

Mot avskrivningarna. För egentligen rent teoretiskt när man läser ekonomi säger man att du borde amortera lika mycket som du har avskrivningar. är det det som teoretiskt klassas som reinvestering.

Nä men en reinvestering kan ju vara om det exempelvis Ha ett djurstall då som du sedan tidigare skrivit av Och då inte har något värde kvar på Vill du bygga om i den då köper du virke och stoppar in i Egentid det står ju inte på en balansräkning Kostnaderna för det kommer ju på resultaträkningen Att du har köpt material kanske gjutit Eller något liknande Det blev till en synlig investering som du sedan skriver ned man gör inte så i det normala Utan du använder ju då Du investerar så mycket Du orkar för att hålla uppe ett resultat Så att du får tillräckligt med lön och sociala förmåner Men inte att du hamnar på för hög marginalbeskattnings Där håller man på att laborera Så länge du har ett lever lantbruk du ska leva på Men det här med 80% amortering

Ja det var ju vår interna riktlinjer att du skulle Att det skulle nå eller behövde ha 80% Amortering i förhållande till dina avskrivningar För att du ändå liksom skulle få ner belåningen och ett skydd liksom mot värdeminskningen Om det är en byggnad eller vad det motsvarar Är det däremot en lantbruksmaskin så vore det Liksom mer inne på att jobba så nära 100% som möjligt För huvudsaken kring totalen om du tittar på Balansräkningen och resultaträkning över tid behöver du i alla fall 80% för att inte ätas upp av Tillgångar och värdeminskningen över tid Det är liksom ingen fullständig vetenskaplig Som studie vi gjorde utan Vi tittade på vad som är normalt för ett antal företagscase Ja men så mycket måste du amortera för att de inte Ska äta upp sin tillgångsmassa Det är som att kissa i byxan det blir varmt och skönt men sedan står man där utan tillgångar Och skulder och då bedömde vi liksom Av erfarenhet från några av våra rådgivare med 80% och mer klarar man oftast av det här Men under 80 då hade man alltid en kredit avdelning som var jävligt sur liksom Som man var tvungen att hantera

Vi har ju en mot teori från en av Våra biträdande handledare det är att Då bibehåller man ju inte anläggningstillgångarnas värde Om man amorterar 80% Och man investerar 20

Nä men det är ju en perfekt teori värld det Det förutsätter ju att det inte finns någon annan livslängd Det överstiger ju på många investeringar i ett lantbruk om du bortser ifrån Från en maskin då till exempel Det är överstiger oftast den nedskrivningsperiod som finns Du har ett djurstall på 15 år Eller 20 Jag menar att den djurstalls investering står i dag i 30 år i normala Sedan kanske du behöver byta inredning

Så egentligen handlar det inte om att bara Att isolera att titta på den enskilda tillgången utan Det handlar om att titta på balans och resultaträkning på lång sikt Alltså vår erfarenhet av verkligheten Inte bara isolerat för en enskild investering Och i det långa loppet så visste vi att Jag menar har du en stor lada på en gård så har den ett värde efter 25 år också Och särskilt om du har flexibla lantbruksbyggnader Dels har priset för att bygga byggnaden gått upp i 1,5 gång Och sedan kan du ha ett alternativ värde på det Om det inte är helt obrukbar byggnad med Bara skit i då har det liksom en annan förutsättning

Jo precis så med det här argumentet med 80% amortering Med 20% reinvestering om det inte sker något annat i företaget Bibehålls den soliditeten

Precis det är ju säkerhets och återbetalningsförmågan Bibehålls då med den reinvesteringstakten Utifrån då att Där kan man då säga det handlar ju inte bara om att vi tittar på Alltså det ska finnas en tillgångsmassa för en bank att Ha en pant i Hanterbar i förhållande till att många företag utveckla sitt värde Genom mindre små investeringar Alltså har den handlingsfriheten

Ja och i det fallet behöver man ju inte hålla Anläggningstillgångarnas värde statiskt det kan ju Variera lite då ju

Ja precis och man ser att det finns någon typ av restvärde tillgångar i anläggningstillgångarna Men det är ju bara sedan kan du få amortera på det Efter avskrivningstiden där Man vill ha mer att skuldsättning på fastigheten Så det finns i olika diskussioner så det hänger liksom inte riktigt rakt Mellan det teoretiska resonemanget och verkligheten

Men för min del när jag Träffa företagare man får inte blanda ihop Alltså avskrivning är ju ett sätt att liksom Får möjlighet att kunna frigöra kapital utan att Skatteeffekt När du tjänar pengar Gör en avskrivning då får du ett utrymme mer att Få loss likviditet och den kan du hantera på olika sätt Antingen så kan du liksom att pengar på ett konto Eller så kan du amortera till banken om banken vill minska sin skuldsättning Ella känner sig otrygg på något sätt ock ä det frigjort pengar då kan du välja att antingen konsumera Ta ut det eller investera på något sätt Och en investering kan ju vara att både förbättra en befintlig byggnad eller det kan också vara handpenning i en ny investering 5 den gamla tillgången ändå har ett restvärde som kanske inte syns i bokföringen Så finns det ju faktiska värde Livets liksom dimension Fysiska dimensioner

Ja precis

För att banken går ju inte in och tittar Specifikt på Skattekonsekvenserna för att ta ut pengarna i Amorteringen utan Det är ju ganska krasst räknade baklänges mot värderingar och Skapa utrymme och marginal vid liksom vid obestånd sedan vill bankerna ha Ta ut en pant hantera en pant För det är skitdyrt och varje gång du kommer till pant hantering Försvinna ju mycket värde i det för då har det ju tagit Då liksom tappar man bort förtroendekapitalet för Tillgången sådan byggnad på en gård som gått Konkurs jämfört med Samma gård som inte är i konkurs kan ju Skilja liksom 30 till 40 procent

Är det sån stor skillnad

Ja om därför att då köper du Djurgård till exempel som har gått i konkurs Där du inte har ett säkerställt kassaflöde du kan vara Säkerheten med djur material och annat om du köper Den annan gård där det tickar och går produktionen liksom Men stå och gå kassaflöde det är ändå ett moment som gör Att värdet försvinner till stor del Om du vill köpa en konkurs går till normalt marknadsvärde i stort sett Alla letar liksom efter rabatten i det

Ja precis Intressant

så det är ju liksom priset är ju en Förtroendefråga liksom Till stor del Man kan tänka sig psykologi i att Sälja en fastighet som stått ute till försäljning under I ett års tid liksom alla Så tittar man på hemmet också där har varit ute länge liksom Vad är det för fel på den

Mm ja exakt

Det behöver det inte vara så den psykologiska Dimensionen i det också

Ja precis det är ju mycket som Leva sig in i liksom

Ja så att om Allting funkade så Enligt Allt annat lika När man är på en anläggning eller på en annan del Lär inte med inflation du har ju inte med Liksom alternativ användning du har inte kvar Det kan varandra att liksom att en fastighet funkar i 100 år Så länge Du målar den och sköter om den liksom så ekonomisk teori å hur det kommer liksom I slutändan behöver inte hänger helt ihop

Nä precis Nä det behöver inte alltid vara exakt samma

Det är ju mera teori är ju oftast en förklaring av Verkligheten där man förenklar verkligheten Och det är inte alldeles säkert att det finns ett helt logiskt samband i alla delar

Så är det ju

Ja så man får inte sätta det mot en enskild tillgång utan det handlar om Väderutvecklingen och att den är över tid Som det här ställer sig till och kan göra investeringar eller få loss kapital Alla investeringar om du har jag en sak att investera i En byggnad för 20 miljoner Så och sen kan det vara att göra en investering i ny kvarn för 100 000 kr Då tillför de ett större värde så att Marginalnyttan är större där än att betala tillbaka till banken. Skall då varje gång då och fråga om du amorterar en miljon om året Så och fråga så här jag skulle behöva kvar än hundratusen För att jag skall investera i den där kvarnen Då blir ju du som företagare låst i din flexibilitet då kan du också inte ta snabba beslut Åker då har det svårt att göra liksom bra affärer Det liksom du är ju vid tillfället när det uppstår Åk ju mer flexibel du är desto bättre affärer gör du normalt Ute i verkligheten och blir då kostnaderna att administrera hanteringen Om man stryper för mycket av amorteringen tar för lång tid liksom om man ska låna i omgångar då hinner du inte köpa den där kvarnen när den dök upp för hundratusen Som ger dig 25 till 30% avkastning Sådär har du liksom ett företag som utvecklas och växer Investera octal kapital till att bygga saker hela tiden där det finns Någonting som har högre värde än att amortera och få ner räntekostnaderna marginellt Jag menar kan du få 2% i minska ränta på det dom På det de amorterar eller så har vi 30% avkastning på den nya kvarnen Där har den möjligheten i teorin att hitta liksom att Om marginal avkastningen är högre än det du amorterar så borde du investera istället på så sätt bygger du starkare motorn i företaget istället som ger större kassa flöde framåt

Ja det stämmer ju

Ja och då ger man ju utrymmet att Kunna hantera det som ett förtroende kredit genom att Genom att jag kastar för ett fritt så att du tjänar de här pengarna kan göra investeringarna Du kan ta andra liksom steg utan att få för hög friktion kostnad av att ta beslutet

Uppläggningsavgifter och annat liksom man jobbar med

Så det där att man sänker amorteringskravet till 80% Gör man ju en förtroende grej till banken där företagarna Använder pengarna till att investera i något som avkastar mer

Ja precis du har ju en förtroende kredit du får hantera lite egna subventioner själv Vi har en lite högre i själv jämfört med vad du skriver av Du får ett litet starkare kassaflöde det kassaflödet Ska du då använda till att reinvestera på Olika sätt För att leta ofta i det här liksom små process fixandet om det finns Som får den stora typen avkastningar till exempel en annan kvarn som maler Som maler på ett nytt sätt och ger ett bättre foder utnyttjande Det är väldigt mycket bättre kanske n ett helt nytt djurstall Det är där du skapar marginal hela tiden genom att Det är något som drar ut marginalerna i den befintliga produktionsanläggningen du har Men att minst 80% var ju vår Men att man kunde gå ner dit Många ligger liksom högre men det handlar om att Det är om vilket utrymme du kan tänka dig att ge

Vad har du för erfarenheter Är det vanligt att man som lantbrukare investerare för att Alltså ökar produktionen eller är det vanligt att man investerar för att öka produktiviteten

både och Jag skulle säga att det är Vad man måste tänka på det är ju vilken resurs Som du har som är begränsande Alltså vad är din mest begränsande resurs det är ju det som Handlar om företagande liksom Om vi säger att resurs är kapitaltillgång Måste du hela tiden jobba med allt du kan göra förutom kapital Tillgången för att kunna maxa den kapitaltillgång du har Jobba med alla resurser som du har för att få upp avkastningen och få mer kapital R det tillgången till arbetskraft då är det kanske Automation maskiner och annat som du måste investera i Då vet du att det är antalet timmar då måste du jobba på Mycket mycket mer med effektivisering i den delen Har du Oändligt med pengar och någon annan begränsad resurs det kan vara vatten Till exempel då spelar det inte så stor roll du kan inte köpa Hur mycket som helst så du måste Alltid hitta vad är det mest begränsande faktorn i min produktionskapacitet Där du ska jobba med om du inte vill ha då Fler anställda du inte vill ha in en fjärde Då vet du att du har dig själv din arbetstid plus de 3 medarbetarna Vad kan du då göra för att maximera utkomsten från den begränsande faktorn Du har alltså en viss mängd tid Och så det andra efter det om det då är kapital Areal eller vad det är liksom Då är det ju det du får jobba med

Precis

Detta var intressant

Om vi ska distribuera och sälja här eller om jag funderar på Vad ska odlas på fältet så handlar det mycket om Jag menar om Resurserna är kapital Du ska tänka ja men då ska jag ta i den ny gröda jag ska börja och Gör att sockerbetor om jag inte har det till exempel Så investeringskostnaden är ganska stor för att gå in i Sockerbetor Ja

Åkej har jag då kapital till att göra det Då är det bästa valet vad är de alternativa placeringarna Den största begränsande om jag har 25% på den där kvarnen Bättre med mindre risk Ställa det i förhållande till risk också De har liksom för väldigt duktiga företag går bra för att jobba med det här En del gör det medvetet en del gör det omedvetet

Ja

Så begränsande resurs Ock risk liksom Hur stor risk skall jag medvetet utsätta mig för där har du valet liksom Där har du som viktfaktorn också

Ja spännande

Ja men det är ju så tittar man på bara en sak mer ett par glasögon Då blir svaret antingen blir det logiskt eller ologiskt Det bekräftar teorin är det förkastat teorin Men sätter du breda perspektiv om optimering av dina resurser Åk Tur i timing kan man ju skaffa sig också Ett sätt att skaffa sig tur i timing att skaffa sig en Buffert av kapital Därför att då får du Turen att kunna köpa saker det är bra tillfälle eller ett bra pris När möjligheten yppar sig liksom eller Eller den kan slå dig Åk du liksom kan göra det Men har du inget alternativt högre avkastningsvärde då ska du Av amortera som företagare fullt

Ja om du inte kan placera kapitalet på något som ger mer pengar så kan du Amortera Precis Är den alternativa avkastning sämre än att amortera Om du går ut och tänker strikt för dig som företagare Skit i vad bankerna säger och vad dom vill ha tillbaks Då är det bättre att investera i den andra liksom Alternativet 30% avkastning eller fortsatt 50 eller 100% avkastning den här kvarnen istället för Mindre ränta amortering Ja man kan ju fundera vad skulle du välja Sedan kan du ju ha banker som säga så här ja men Vi vill ha in en miljon utav dig för att du ska Amortera alltihopa Tror inte att du hittar den här andra delarna eller du har inte bevisat att de

är tillräckligt bra företagare ja då blir det ju 100% För att de antar att du har för hög skuld i förhållande till Tillgångar

Vad skulle du säga är någon Max gräns alltså Det är jättesvårt att säga men om man säger skuld i förhållande till Tillgångar vart tror du den där maxgränsen är Man skulle våga gå ner på den här 80 procenten

Det handlar om att du kan visa att du Investera också Det är det som är viktigt Kassaflödet motorn i företaget måste vara tillräckligt stark för att kunna Dra Runt det det är liksom ingen brist på kapital Utan bristen är på lönsamhet i lantbruksföretagen Så du kan nästan inte säga på det sättet utan Totala motorns kapacitet att klara skuldsättning är den du ska leta efter och letar du efter några nyckeltal så brukar jag säga att på växtodlingsgård så har du Klarar du aldrig mer än 50% skuldsättning Djurgård normalt sett 70 till 75% över tid Som du måste få ner då om du ligger och investera hela tiden Men det är liksom bara sådana här mycket av du kan ha det är liksom Då är frågan du kan säga såhär ja om jag har 75% belåning Med ett par kopplatser för hundrafemtio tusen Ja spelar ingen roll ett par kopplatser kan du inte få för 150000 Eller bygga via en banks finansiering Det ligger på 70 Också 75% på det det är liksom inte Det är liksom inte ekonomiskt hållbart att lägga så stora pengar på det som är Liksom flera dimensioner men så länge du räknar på Kassaflöde i förhållande till din skuldsättning Det är ju det liksom motorn i förhållande till vikten på bilen Orkar motorn dra runt det liksom om jag stoppar in 100 kg till I bilen orkar den Det De har stoppa in ett trim kit istället

Ja precis

Får jag mer kassaflödet det är kassaflödet som är den stora boven i konkurser Och inte alltid tillgångarna de är många företag Som dör på grund av likviditet inte på grund av att man har fel på tillgångar

Tycker du att en reinvestering Ska täckas av kassaflöde drift eller kan det här finansieras externt

Det är en investering om du byter inredning i Ett grisstall det är klart att du kan låna till det också Men du behöver ju någon typ av egen insats i det Som princip alltså kan du stoppa in 20% själv och finansiera resten då har du liksom byggt kapital Det viktigaste är att hålla koll på hur det går för din egen firma Att kolla liksom hur mycket positivt och negativt eget kapital du har varje år För då kan du faktiskt se ditt resultat kompa egna uttag och dina amorteringar Om det ökar eller minskar då vet du om du äter eller om du till för

Eget kapital ökar då genererar man mer menar du

Ja men för att det egna kapitalet i ett företag skall öka Då kan liksom inte ta ut mer än vad motorn genererar Även om du har liksom de redovisade egna kapitalet i Den enskilda firman är den viktigaste indikatorn för att berätta om du liksom Om du ökar på balans och resultat hela liksom nallar av det Som familjeföretag och egen verksamhet jag är inte ovanligt att det har negativt eget kapital Utöver liksom stora balansposter Ifon generationsskiftet Och då är det svårt att säga r -2 miljoner i eget kapital enskild firma Dåligt Det är svårt att säga då måste man liksom göra en värdejustering Om utvecklingen för företaget går åt rätt håll eller inte jag menar Minska det negativa egna kapitalet Då är liksom ditt resultat egna uttag och skatter Har ju då tillsammans med företagets resultat förmåga Gjort att man byggt på med kapital i företaget och minskat Det är liksom underskott av eget kapital och då går det åt rätt håll Men fortsätter det att minska och blir ännu större Då tär du liksom

på bolaget Då åter jag liksom en tillgång och sen kan man Hävda att markpriserna går upp och att man har mycket mark Men det ger liksom en väldigt duktig liksom påpekade Få upp tillgångsvärden i en enskild näringsverksamhet Utan det är ju anskaffningsvärdet som är grunden i det så förstår man vad rörelsens bidrag är så tar du från det här högre marknadsvärdet och konsumerar Och äta upp och det är helt okej om du har 5 år kvar och ska sälja gården Och inte har liksom någon tanke vidare

Ja precis

Men åter du annars på det egna kapitalet Även om du har negativt och stora tillgångsvärden och får låna av banken Ta det ju fortfarande någonting som du har utanför som inte är kassaflöde Ock liksom din tillgångs frigörelse Genom liksom att du får loss likviditeten

Så om man ser ett förhållande att du Att egna kapitalet där hålls ganska lika men att omsättningen öka Då försvinner pengarna någon annanstans för att man inte bygger det egna kapitalet

Omsätta pengar är lätt det svåra är att tjäna pengar Sår det ska tvätta ner till att det faktiskt ger resultat också det är ju många Som tycker att det är jättekul du kan ju ha Jag har ju haft företag som omsätter en miljon och tjänar 900000 Företag som omsätter 20 miljoner tjäna 900000

Ja precis

Men många tycker att det är roligare som omsätter 20 Miljoner det är ju bara frågan liksom Kan du däremot följa med samma vinstmarginal hela tiden Då gör du ju ett väldigt bra jobb Det betyder ökade e miljon i omsättning så betyder det Några procent på de ytterligare kronor du drar in Men om du inte tjänar några pengar då är det frågan om Då är det bara arbetsinsats utan någon output liksom Det är ju räntabilitet avkastning liksom Vinstmarginal

Ja men jag tror att man ska hänföra det till liksom Utrymmet till att kunna ha det utrymmet till att kunna göra det det handlar Egentligen om att så lägger du ha en bra avkastningsmöjlighet Något som kan ge dig bättre förräntning De bortser från att banken inte kan begränsa dig och liksom vill ha det här utrymmet Då kan du liksom plockar så här mindre effektivitetsvinster också liksom Förbättra produktionen och få in 5 djur till för att du kan Investera detta över tiden

Ja precis det ger ett utrymme att trimma verksamheten ytterligare liksom

Ja men det handlar ju om utrymmet och handlingsfriheten Till att ta dem alla alla dom som är ekonomiskt jämvikt då Om du har högre avkastning på att lägga det där kontra N amorteringsfritt 2% Då är det ju bättre om jag kan ha det utrymmet Så har jag fått förtroendet av banken och att dom Känner sig trygga i sin tillgång under det värdet grund värdet Där är ju marken en viktig fråga ju Man skriver ju inte av mark till exempel den finns ju Där och är den ärvd sedan länge så är den ju Anskaffningsvärde 4 miljoner Marknadsvärde 40 Det Hittar banken sin trygghet i också Och sedan på djurstallar och djur investeringar är ju liksom teorin att när Då har skrivit av den då är den förbrukad Åk kan du då ge utrymme och banken känner sig trygg med marken och det andra Då är det liksom en marginal optimering Som det handlar om

Ja precis

Så länge det handlar om Något som ger högre avkastning än det amorterar så borde du göra det andra Först liksom För att utveckla Så behöver man inte lösa alla världens problem och dimensioner med en gång